

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о.завідувача кафедри,
к.е.н., доц.

Ольга ГУБАРИК

« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОГО
ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Освітньо-професійна програма «Управління фінансово-економічною
безпекою»

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувач
Науковий керівник,
д.е.н., професор

Євгеній МАРУХНІЧ

Микола Кравченко

Дніпро – 2023

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**Факультет:** Обліку і фінансів**Кафедра:** Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою**Освітньо-професійна програма:** «Управління фінансово-економічною безпекою»**Спеціальність:** 073 «Менеджмент»**Ступінь вищої освіти:** Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____
« _____ » _____ 202_ р.**ЗАВДАННЯ**

на підготовку кваліфікаційної роботи

Марухніча Євгенія Вадимовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Удосконалення формування та ефективного використання оборотних засобів підприємства для забезпечення його фінансово-економічної безпеки _____**Науковий керівник:** Кравченко Микола Володимирович, д.е.н., професор _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «09» жовтня 2023 року № 3051

2. Термін подання здобувачем роботи: _____**3. Вихідні дані до роботи:** Законодавчі, нормативно-правові акти та інструктивні матеріали по темі дослідження, річні звіти Аграрно-виробничого товариства з обмеженою відповідальністю «Агроцентр-К» м. Дніпро, дані аналітичного та синтетичного обліку, періодична література, праці провідних вчених економістів _____.**4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)** вступ, теоретичні основи формування оборотних засобів та методи оцінки фінансової безпеки підприємства, оцінка формування та ефективності використання оборотних засобів для забезпечення економічної безпеки підприємства, шляхи вдосконалення оцінки ефективності використання оборотних засобів підприємства для забезпечення його економічної безпеки, висновки та пропозиції.**5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)**Види оборотних засобів, склад і класифікація оборотних засобів, склад і розміщення оборотних засобів, кругообіг елементів обігових коштів, схема формування оборотних засобів підприємства, механізм забезпечення фінансової безпеки, методи оцінки та аналізу фінансової безпеки підприємства, структура товарної продукції АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018- 2022рр., %, динаміка основних і оборотних засобів, рівень забезпеченості та ефективність їх використання в АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018--2022 рр., тис.грн, динаміка трудових ресурсів та ефективність їх використання в АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018-2022 рр., тис.грн., динаміка показників виробничо-господарської діяльності АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018-2022 рр., тис.грн., динаміка рівня рентабельності АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018 -2022р., %, динаміка майнового стану АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018-2022 рр., аналітичне вирівнювання коефіцієнт мобільності активів АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018-2022 рр., визначення впливу факторів на величину коефіцієнта фінансування оборотних засобів методом ланцюгових підстановок, Кредиторська і дебіторська заборгованість у формуванні і використанні оборотних засобів АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018-2022 рр., тис.грн., Динаміка показників оборотності оборотних засобів АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018-2022 рр., взаємовплив істотних факторів облікової політики та складові системи економічної безпеки суб'єкта господарювання, Рекомендований баланс формування активів АВ ТОВ «Агроцентр-К» на 2024 рік, тис. грн.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи формування оборотних засобів сільськогосподарських підприємств та ефективність їх використання	вересень 2023р.	
2	Оцінка формування та ефективності використання оборотних засобів для забезпечення економічної безпеки підприємства	жовтень 2023 р.	
3	Шляхи вдосконалення оцінки ефективності використання оборотних засобів підприємства для забезпечення його економічної безпеки	листопад 2023 р.	
4	Висновки та пропозиції, вступ	грудень 2023 р.	
5	Список використаних джерел, вступ, оформлення роботи	грудень 2023 р.	

Здобувач

_____ Марухніч Є.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Науковий керівник

_____ Кравченко М.В..
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ ТА МЕТОДИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Економічна сутність оборотних засобів сільськогосподарських підприємств, їх склад і структура	10
1.2. Джерела формування оборотних засобів підприємства	19
1.3. Характеристика механізму забезпечення та методів оцінки фінансової безпеки підприємства	28
Висновки до першого розділу	33
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	35
2.1. Організаційно-економічна характеристика АВТОВ «Агроцентр-К» м. Дніпро	35
2.2. Оцінка фінансового стану підприємства в контексті його економічної безпеки	43
2.3. Оцінка оборотних засобів для забезпечення його економічної безпеки	51
Висновки до другого розділу	59
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	61
3.1. Напрями впливу облікової політики підприємства на забезпечення його економічної безпеки	61
3.2. Економічно-математична модель формування оцінки джерел формування оборотних засобів підприємства	64
3.3. Прогнозний баланс, як елемент вдосконалення управління	

оборотними засобами підприємства для забезпечення економічної безпеки	68
Висновки до третього розділу	72
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДОДАТКИ	81

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення формування та ефективного використання оборотних засобів підприємства для забезпечення його фінансово-економічної безпеки»

Дипломна робота магістра: 75 с., 13 рис., 22 табл., 54 літературних джерел, 2 додатки.

Об'єктом дослідження є порядок формування та використання капіталу суб'єктів сільськогосподарського бізнесу з метою забезпечення їх фінансово-економічної стабільності.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних і практичних положень, які сприяють формуванню та використанню оборотних коштів сільськогосподарських організацій з метою забезпечення їх фінансово-економічної стабільності

Метою кваліфікаційної роботи є визначення грошової оцінки капіталу підприємства, сприяння вдосконаленню методів та підвищенню ефективності використання капіталу в сільському господарстві з метою забезпечення його фінансово-економічної стабільності.

Методи дослідження: абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення та формування висновків); статистико-економічний (аналіз сучасного фінансового стану агропромислових підприємств); економіко-математичного моделювання; розрахунково-конструктивний; експериментальний; спостереження і групування даних; графічний та монографічний метод.

Інформаційною базою дослідження є: законодавчі і нормативно-правові акти, фінансова звітність та статистична, наукові праці вітчизняних та закордонних вчених, науково-довідкові джерела за досліджуваною тематикою, Інтернет джерела, результати власних досліджень.

АНОТАЦІЯ

ОБОРОТНІ ЗАСОБИ, ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ.

SUMMARY

CIRCULATING ASSETS, SOURCES OF CIRCULATING ASSETS FORMATION, EFFICIENCY OF THE USE, EKONOMIC MODELING.

ВСТУП

Актуальність теми. Успішне функціонування аграрного бізнесу в ринкових умовах передусім залежить від створення та ефективного використання капіталу. Як одна з найважливіших складових відтворювального процесу, оборотні активи не тільки впливають на фінансову діяльність компаній, а й забезпечують їх життєздатність.

Проте нинішній клімат, включаючи повномасштабну війну, ускладнює продовження економічної діяльності та повне використання сільськогосподарських потужностей, ризик втрати сільськогосподарських угідь, обладнання, власності, врожаю та якості ґрунту через прямі дії є значним. Обстріли, ускладнена логістика та експортні можливості, зниження внутрішнього попиту через спад національної економіки, втрата багатьох підприємств, у тому числі з переробки сільгосппродукції, подорожчання продукції та підвищення собівартості паливно-мастильних матеріалів.

Як наслідок, якщо економічні та фінансові питання були важливими у довоєнний період, то під час війни основна увага зосереджувалася на забезпеченні безпеки бізнес-активів в Україні. Цим фактично реалізується місія вдосконалення теоретико-методологічних і практичних засад оцінки фінансово-економічної безпеки, у тому числі створення інформаційно-аналітичної бази для управління параметрами стійкості та життєздатності бізнесу в більш складному бізнес-середовищі.

Питанням формування та використання капіталу присвячено багато наукових досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних економістів: І.А. Бланка, В.Г. Андрійчук, С.Б. Барнгольц, Г.Ф. Білоусенко, З.А. Круш, Ю. Бригам, М.Я. Дем'яненко, Л.П.Деркач, В.П. Дяченко, В.В. Ковальова, Н.С. Лисіціан, А.М. Мороза, Ю.Г. Мусіякі, С.С.Осадця, М.З. Пісенгольца, Д.В. Полозенка, А.М. Поддєрьогін та інші вчені.

Крім того, теоретичні, методичні, методологічні та практичні питання створення та використання капіталу в сільському господарстві ще не були

повністю досліджені, вивчені та узагальнені, зокрема в період переходу до ринкової економіки, коли суттєво змінилися умови створення капіталу.

Як наслідок, виникає необхідність проведення додаткових теоретичних досліджень і методичних розробок з метою підвищення ефективності використання капіталу в сільському господарстві та підвищення фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств у сучасну епоху.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є визначення грошової оцінки капіталу підприємства, сприяння вдосконаленню методів та підвищенню ефективності використання капіталу в сільському господарстві з метою забезпечення його фінансово-економічної стабільності.

Відповідно до поставленої мети покладаються наступні обов'язки:

Прозорість економічної сутності оборотних коштів сільськогосподарських компаній та ефективність їх використання.

- вивчити організаційно-економічні властивості підприємства.
- оцінити фінансову доцільність та ефективність використання кредитної картки АВТОВ «Агроцентр-К» м. Дніпро;
- визначити ступінь доступу сільськогосподарських підприємств до капіталу та володіння оборотним капіталом, а також спосіб структурування джерел їх створення.
- пояснити, як підвищити ефективність використання капіталу з метою забезпечення як фінансової, так і економічної стабільності;
- створити економічно та фінансово забезпечену математичну модель оцінки джерел формування оборотних коштів;
- Створення прогнозу того, що доступно з точки зору управління капіталом.

Об'єктом дослідження є порядок формування та використання капіталу суб'єктів сільськогосподарського бізнесу з метою забезпечення їх фінансово-економічної стабільності.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних і практичних положень, які сприяють формуванню та використанню оборотних коштів сільськогосподарських організацій з метою забезпечення їх фінансово-економічної стабільності.

Методи дослідження. У процесі кваліфікації використовуються такі методи дослідження: загальнонауковий та емпіричний метод економічного дослідження, який є монографічним, під час вивчення окремих явищ, процесів та виявлення причинно-наслідкових зв'язків у розвитку систем праці, капіталу, потреба в альтернативних системах, зміни парадигми сільського господарства та ефективність їх використання у виробництві товарів.

Основу для дослідження складають: законодавчі та нормативно-правові акти, аналітична інформація Міністерства аграрної політики і продовольства України, фінансова звітність та статистика ТОВ «Агро-Інвест», наукові публікації Українських і зарубіжних вчених, наукові довідки, Інтернету та результати власних досліджень.

Наукова новизна дослідження полягає в документуванні теоретичних засад та створенні практичних порад для оцінка формування та використання капіталу в сільському господарстві, а саме:

додаткове зростання:

- розподіл джерел формування оборотних засобів агропромислових підприємств, що враховує локальне визначення оптимальності та значущості джерела ресурсів, відповідно до економіко-математичної моделі;

покращено:

- визначення сутності «оборотних активів» як засобів, що здійснюють безперервність процесу виробництва, реалізацію продукції та формування прибутку; ці активи складаються з виробничих фондів та фондів капіталізації, і вони відображаються як форма капіталу.

Затвердження висновків дипломної роботи. Основні результати дослідження були представлені на наукових конференціях кафедри обліку,

оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, а також матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції 11-12 травня 2023 року «Бухгалтерський облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стабільності підприємств».

Кваліфікаційний процес складається з 3 частин: вступу, трьох розділів, висновку і пропозицій, додатків, списку використаних джерел, який має 54 назву, містить 22 таблиці, 13 рисунків, 2 додатки. Основний зміст кваліфікаційної роботи задокументовано на 74 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ ТА МЕТОДИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність оборотних засобів підприємств, їх склад і структура

Від рівня уточнення економічної сутності оборотних засобів залежить їх організація і ефективність використання. Оборотні засоби агропромислових підприємств включають усі ресурси, які використовуються протягом короткострокового циклу, такі як сировина, насіння, пестициди. Склад і послідовність оборотних засобів залежать від галузі та виробничого процесу. Наприклад, це може включати запаси, плодоносність, техніку та інші елементи, необхідні для вирощування та обробки сільськогосподарської продукції.

Так, на думку українського вченого Поддєрьогіна А.М. «оборотні засоби – це авансована вартість частини оборотних активів підприємства для забезпечення безперебійного кругообігу, які послідовно змінюють свою функціональну форму у вигляді засобів сфери виробництва та сфери обігу» [53].

Дем'яненко М.Я. підкреслював: «...правильне розуміння сутності оборотних засобів як економічної категорії важливе не тільки з теоретичних позицій. Не менш важливе воно і з практичних міркувань для наукової організації управління матеріальними і фінансовими ресурсами і, нарешті, для підвищення ефективності всієї економічної роботи підприємства» [15].

Покропивний С.Ф., дотримується такої думки: «...оборотні засоби – це сукупність грошових коштів підприємства, необхідних для формування й забезпечення кругообігу виробничих оборотних фондів та фондів обігу» [51].

На думку Азаренкова Г.М. «...оборотні засоби – це грошові ресурси, які вкладено в оборотні виробничі фонди та фонди обігу для забезпечення безперервного виробництва та реалізації виготовленої продукції, які беруть участь у виробничому процесі один раз і повністю переносять свою вартість на собівартість продукції» [1].

Тебякін Г.К. дотримується тієї точки зору що оборотні засоби - це «грошові кошти, авансовані в оборотні фонди і фонди обігу» [60].

Оборотні активи - це елементи активів у балансі підприємства, які очікується конвертувати в грошові кошти або споживати протягом короткострокового виробничого циклу, зазвичай не довше одного року. Ці активи включають запаси, грошові кошти, дебіторську заборгованість, інвестиції і ін. ресурси, що можуть бути легко конвертовані в грошову форму. Оборотні активи грають важливу роль у підтримці операційної діяльності та забезпеченні ліквідності підприємства.

Ці оборотні активи допомагають підприємству забезпечити нормальний хід виробництва, оплату поточних зобов'язань та виконання інших короткострокових фінансових зобов'язань.

Розділення оборотних активів на різні категорії, такі як запаси, дебіторська заборгованість і гроші, допомагає управляти їхнім обігом та ефективно використовувати для підтримки операційного циклу. Збалансована структура оборотних активів є ключовою для забезпечення фінансової стабільності та ліквідності підприємства.

Оборотні кошти представляють як грошові або фінансові ресурси, які підприємство утримує для здійснення своєї поточної роботи та покриття короткострокових зобов'язань. Це може включати готівку, еквіваленти готівки, банківські рахунки та інші фінансові інструменти, які можна швидко конвертувати в гроші.

Ефективний менеджмент оборотними коштами є важливим аспектом фінансового управління підприємства. Забезпечення пристойного рівня оборотних коштів може дозволити підприємству вчасно реагувати на поточні фінансові зобов'язання та зберігати ліквідність для стабільного функціонування.

Ефективний менеджмент оборотними коштами включає в себе збалансований підхід до таких аспектів:

Оптимізація запасів: Мінімізація надлишкових запасів, щоб уникнути зв'язування зайвих коштів, але забезпечити достатню наявність для нормального виробництва.

Ефективне управління дебіторською заборгованістю: Зменшення строків кредиту та активне відстеження відкритих рахунків для забезпечення своєчасної оплати від клієнтів.

Оптимізація умов платежів: Встановлення оптимальних умов оплати з постачальниками та отримання знижок за ранню оплату, що сприяє ефективному управлінню коштами.

Ефективне управління обіговими коштами: Моніторинг і планування грошових потоків для забезпечення необхідної ліквідності та вчасної виплати зобов'язань.

Загальною метою є забезпечення, щоб оборотні кошти були оптимально використані для підтримки бізнес-процесів та забезпечення стабільності фінансів підприємства.

Структура оборотних засобів може включати кілька категорій:

Запаси сировини та матеріалів: Охоплюють необхідні ресурси для виробництва, такі як насіння, добрива, пестициди.

Товарно-матеріальні запаси: Включають готову продукцію, яка готова до реалізації або зберігання.

Грошові кошти: Необхідні для здійснення оплати праці, придбання ресурсів та інших короткострокових зобов'язань.

Засоби праці: Обладнання та техніка, необхідні для виробництва сільськогосподарської продукції.

Зробка класифікації оборотних засобів є важливе значення для аналізу і прийняття керування рішення щодо їх удосконалення. Основні види оборотних засобів відповідно до їхньої класифікаційних ознак наведені в табл.1.1. [13].

Таблиця 1.1

Види оборотних засобів

Класифікаційна ознака	Види оборотних засобів
За елементами	Запаси, дебіторська заборгованість, поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти, види майбутніх періодів, інші
За характером участі в операційному циклі	Оборотні фонди і фонди обігу
За характером фінансових джерел формування	Валові, чисті і власні
За періодом функціонування оборотних засобів	Постійна та змінна частина
За рівнем охоплення нормування	Нормовані і ненормовані
За рівнем ліквідності	Високоліквідні, швидколіквідні, повільноліквідні
Залежно від ступеня ризику	З мінімальним; малим; великим ризиком

Структура може змінюватися в залежності від специфіки господарювання та сезонних варіацій в сільському господарстві.

Попередні витрати: входять витрати, які пов'язані із підготовкою до нового виробничого циклу, такі як витрати на посівний матеріал, підготовку ґрунту тощо.

Біологічні активи у сільському господарстві можуть включати рослини, тварини або інші біологічні об'єкти, які становлять основну частину виробничого процесу.

Ця структура дозволяє сільськогосподарським підприємствам ефективно використовувати ресурси для забезпечення виробництва та вчасної реалізації продукції.

Дещо інша класифікація обігових коштів наведена в табл. 1.2. і на рис. 1.1. [24].

Оборотні кошти підприємства гарантують безперервне виробництво та реалізацію продукції. В результаті оборотні кошти мають значний вплив на забезпечення безперервного виробництва і реалізації продукції в сільськогосподарських організаціях. Ці ресурси включають різні товари, такі як продукти харчування, одяг, взуття та аксесуари, які необхідні для ведення бізнесу та виробництва сільськогосподарської продукції.

Таблиця 1.2

Склад і класифікація оборотних засобів

Види оборотних засобів	Склад оборотних засобів	Ознаки класифікації
Оборотні виробничі фонди	1. Виробничі запаси: - сировина, основні матеріали і напівфабрикати, допоміжні матеріали, паливо, тара запасні частини для ремонту; - засоби праці з терміном служби не більше ніж один рік - малоцінні і швидкозношувані предмети та інструменти, прилади й інвентар. 2. Незавершене виробництво і напівфабрикати власного виробництва. 3. Витрати майбутніх періодів.	Нормовані оборотних засобів
Фонди обігу	1. Готова продукція на складі і відвантажена, яка знаходиться в оформленні. 2. Товари відвантажені, але не оплачені покупцями. 3. Грошові кошти в касі і на рахунках у банку. 4. Дебіторська заборгованість. 5. Засоби в інших розрахунках.	Ненормовані оборотних засобів

Оптимальний рівень оборотних засобів дозволяє підприємству уникнути перерв у виробництві, забезпечити достатність ресурсів для виробничих потреб та вчасно виконувати замовлення або постачання продукції на ринок. Ефективне управління цими активами сприяє підтримці сталого функціонування підприємства у змінних умовах сільськогосподарського сектору.

В процесі виробничої діяльності окремі елементи оборотних засобів постійно трансформуються. Кругові елементи обігових коштів включають такі компоненти, що перебувають у постійному русі і обертаються в процесі

діяльності агропідприємства. Основні кругові елементи обігових коштів включають:

- запаси: сировинні матеріали, готова продукція та товари, які знаходяться на складах і готові для продажу;
- дебіторська заборгованість: сума грошей, яку компанія очікує отримати від своїх клієнтів за наданими товарами або послугами;
- гроші на банківських рахунках: грошові кошти, які знаходяться на рахунках підприємства в банках.

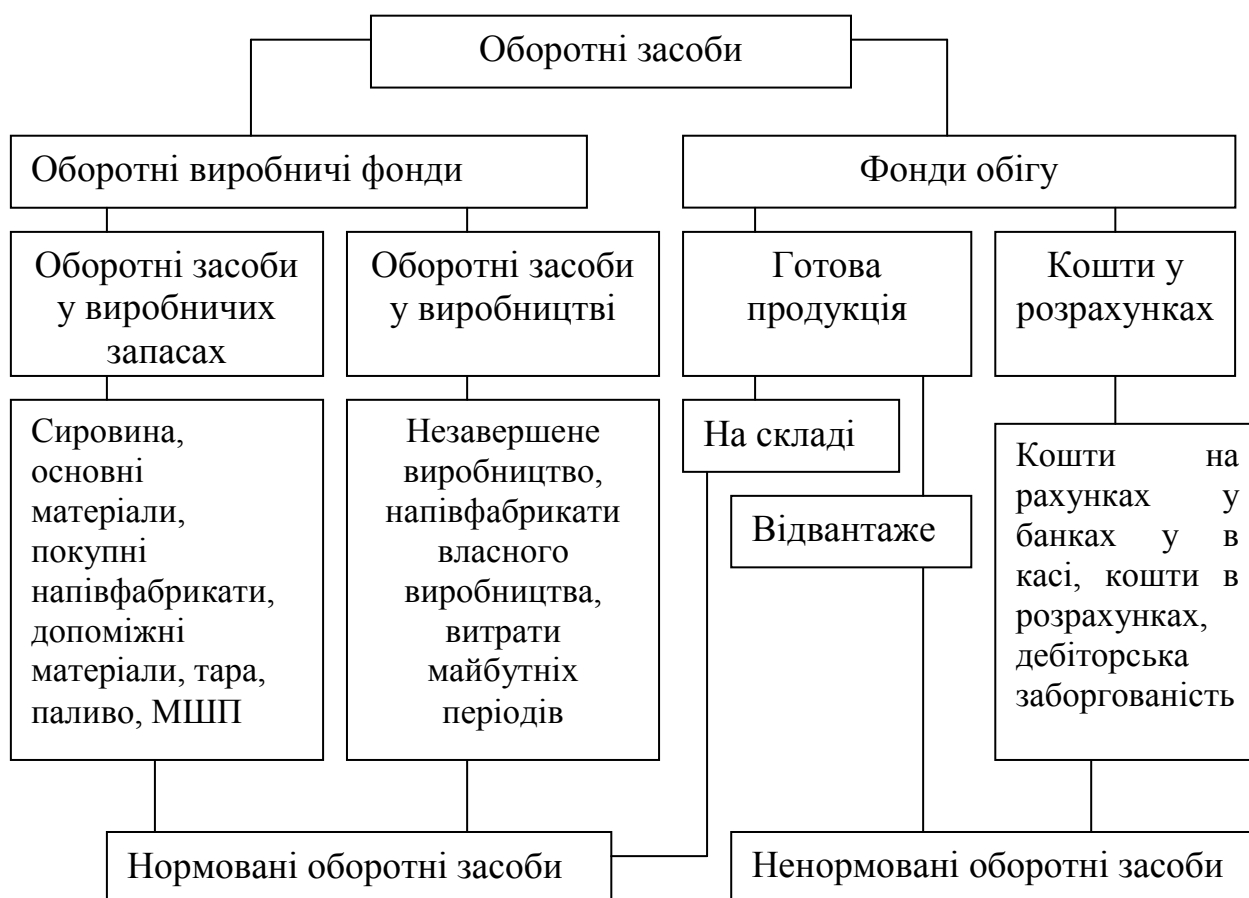

Рис. 1.1. Склад і розміщення оборотних засобів

Ці елементи обертаються в процесі виробництва та реалізації продукції, сприяючи стабільності грошового потоку та ліквідності підприємства. Правильне управління цими круговими елементами є ключовим для успішного фінансового функціонування підприємства.

Показники кругообігу, які характеризують оборотні засоби, їх обсяг та структура, так, показники кругообігу оборотних засобів включають їх обсяг та структуру, і це важливі аспекти фінансового управління підприємством.

Обсяг обороту оборотних засобів: Вказує на те, як ефективно використовуються ресурси у процесі виробництва та реалізації продукції. Високий обсяг може свідчити про активне використання ресурсів для генерації прибутку.

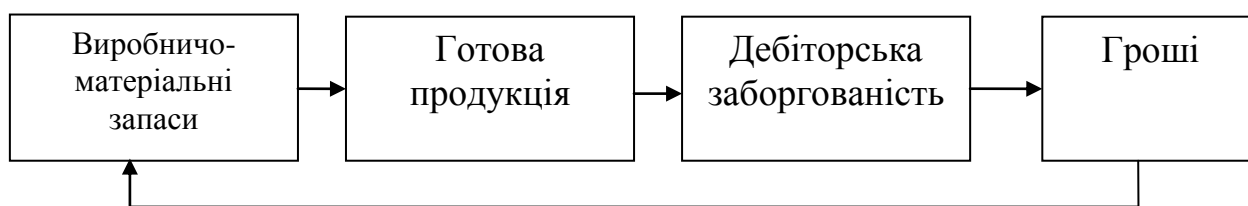

Рис. 1.2. Кругообіг елементів обігових коштів

Структура оборотних засобів: Визначає, які саме компоненти становлять оборотні засоби підприємства. Наприклад, частка запасів, дебіторської заборгованості та коштів у обсязі оборотних засобів.

Взаємодія цих двох аспектів визначає продуктивність управління оборотними засобами, дозволяючи підприємству оптимально використовувати свої ресурси та уникати надмірного зв'язування коштів у нерухомих активах. Розуміння обсягу та структури оборотних засобів, що є ключовим для здійснення ліквідності і фінансової стабільності організації.

Під час свого розвитку оборотні активи проходять три послідовні стадії: грошову, виробничу та товарну.

Перша частина грошового обігу йде на підготовку. Він має круговий характер і протікає в сфері руху. Це місце, де кошти перетворюються на реальні активи.

Виробнича стадія - це безпосередня виробнича процедура. На цьому етапі витрати на виготовлену продукцію продовжують збільшуватися, але не в повному обсязі, натомість додається вартість найнятих виробничих

працівників, та також пов'язані із ними витрати. Крім того, вартість переданих активів включається в суміш. За виробничою фазою циклу йде випуск готової продукції, після чого починається фаза її реалізації.

На 3 стадії кругообігу товару продовжує збільшуватися в тому ж обсязі, що й на другій стадії. Тільки після переходу товарної форми вартості товару у грошову форму авансовані фонди утворюються за рахунок частини виручки, отриманої від реалізації продукції.

Кругообіг оборотних засобів відбувається за формулою:

$$Д-Т...П... Т' - Д', \quad (1.1)$$

де Д - грошові кошти, авансовані суб'єктом господарювання;

Т - засоби виробництва;

П - виробництво;

Т' - готова продукція;

Д' - грошові кошти, отримані від продажу товару, що включають у себе прибуток.

Точки... Обігові транспортні засоби присутні на всіх етапах і в усіх формах. Це гарантує послідовний виробничий процес і забезпечує постійну роботу компанії.

К. Маркс зазначав, що для існування підприємства необхідні гроші, інакше воно зазнає краху. Вони будуть найняті для придбання матеріалів, сировини, створення деталей і придбання основних активів компанії, які всі призначені для створення (купівлі) товарів. Товари, які купуються за гроші, беруть участь у процесі виробництва. Результатом виробничого процесу буде створення нового продукту. Після цього продукцію необхідно відвантажити, що призведе до нового доходу компанії.

Ця нова валюта буде присвячена частині витрат на виробництво, це включатиме купівлю сировини і інші витрати, пов'язані із виробництвом продукту, заробітну плату робітників і оновлення основних активів, пов'язаних з виробництвом, все це буде спрямовано на накопичення та розширення виробництва. Все починається з першопочатку.

Весь цикл активів, що обертаються, відбувається в три етапи, як показано на рис. 1.3.

Період, що охоплює авансування капіталу для придбання виробничих фондів і повернення цього капіталу, називається виробничим циклом.

Визнається різноманітність і склад поточних зобов'язань. Послідовність оборотних активів складається із сукупності компонентів, які складають оборотні активи [64].

Кількість використаного у виробництві капіталу визначається насамперед тривалістю виробничих циклів створення продукції, ступенем технічного розвитку, досконалістю техніки та організації праці.

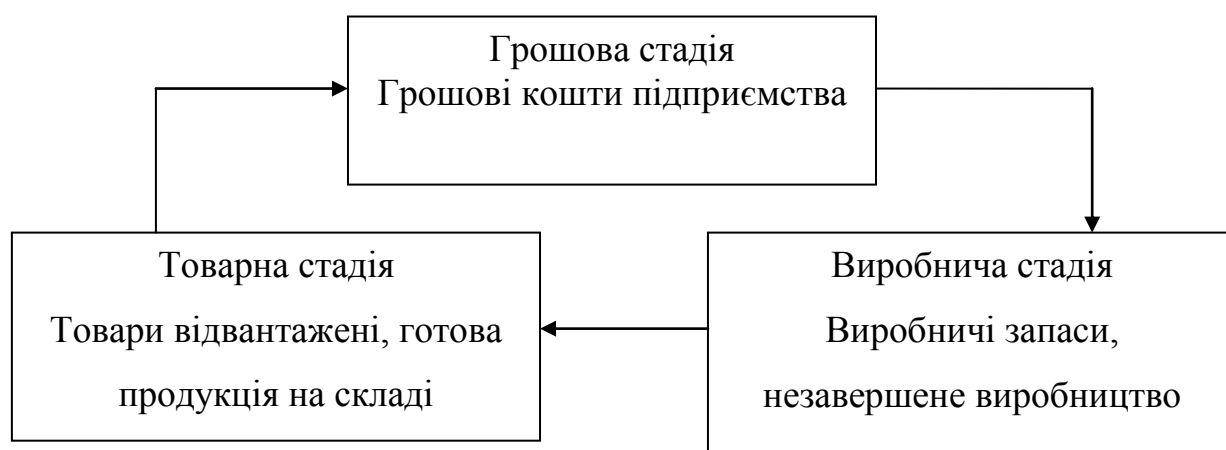

Рис. 1.3. Кругообіг обігових коштів

Відсоток кожного компонента оборотного капіталу, що пов'язаний із іншим, називається структурою оборотного капіталу. Відмінність у структурах капітальних витрат різних галузей народного господарства пояснюється багатьма чинниками, найсуттєвішими з яких є особливості виробничого процесу, умови попиту та пропозиції, розміщення постачальників і споживачів, а також структуру собівартості продукції.

Метою використання оборотних коштів є досягнення коли $\Gamma' = \Gamma + \Delta\Gamma$, що дорівнює приросту грошей порівняно з початковою сумою.

Можна зробити висновок, що зростання коштів є похідним від процесу фінансування, який включає різні етапи та різні типи фінансування. Чим

менше часу витрачається оборотний капітал в тій чи іншій формі (грошовий, виробничий, товарний), тим більша його епродуктивність, і навпаки.

В результаті оборотний капітал компанії є частиною виробничих фондів компанії, які беруть безпосередню участь у одному виробничому циклі, перевтілюють свій фізичний вигляд, і переносяться своєю вартістю готової продукції, потім відновлюються за кожним наступним циклом, як у натуральній, так і в грошовій оцінці.

1.2. Джерела формування оборотних засобів підприємства

При формуванні статутного капіталу компанія створює формальну систему планування обсягу оборотних коштів, необхідних для її виробничої діяльності, що виражається в грошовому еквіваленті як стандарт. Потреба компанії в оборотному капіталі змінюється протягом року через сезонний характер виробництва, нерівномірний спосіб отримання грошей за свою продукцію та те, що вони є власниками акцій. На відміну від постійних активів, які неодноразово беруть участь в виробництві, оборотні активи беруть участь лише у одному циклі виробництва, та вся їхня вартість переноситься на знову виготовлену продукцію, тому їх ще називають змінним капіталом. Це наведено на (рис. 1.4) [28].

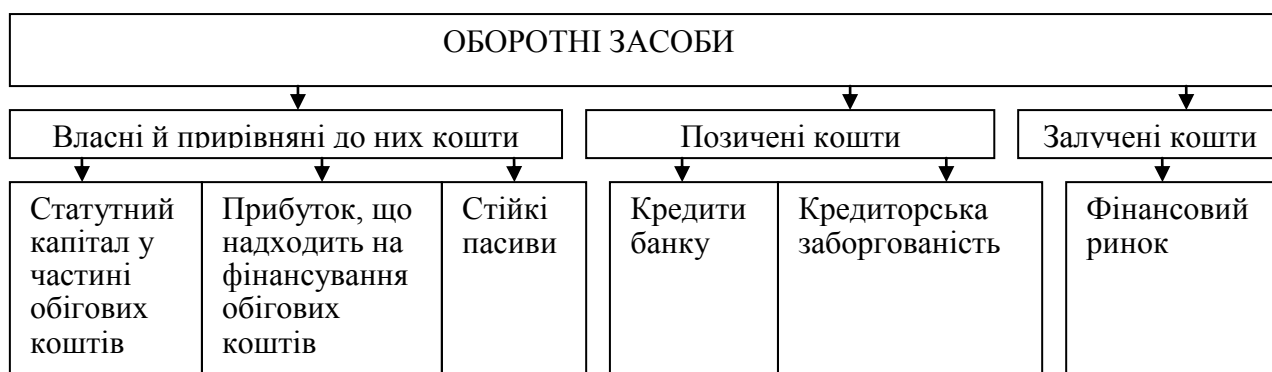

Рис. 1.4. Схема формування оборотних засобів підприємства

Джерела формування оборотних засобів мають значний вплив на ефективне використання у діяльності агропідприємства. Певні джерела формування оборотних засобів включають:

Власні кошти: Засоби, які підприємство отримує від власників, наприклад, через внесок статутного капіталу.

Кредитні ресурси: Залучення коштів від кредиторів, таких як банки чи ін. фінансові установи.

Грошові надходження від діяльності: Отримання коштів в результаті продажу товарів або надання послуг.

Залучення інвестицій: Привласнення додаткових коштів через залучення інвесторів або емісію цінних паперів.

Ефективне використання оборотних засобів вимагає раціонального планування та управління цими джерелами. Збалансована стратегія формування та задіяність оборотних засобів дозволяє підприємству максимізувати їхню ліквідність та оптимізувати фінансові ресурси для забезпечення стійкості та ефективності виробничих процесів.

Фінансова політика: Спосіб фінансування, обрана підприємством, впливає на обсяг та вартість оборотних засобів. Наприклад, використання короткострокових кредитів або здатність отримувати довгострокові інвестиції може впливати на доступність коштів для оборотних потреб.

Ефективність управління запасами: Раціональне управління запасами дозволяє уникнути перевитрат та забезпечити належний рівень запасів для безперебійного виробництва та задоволення попиту.

Політика управління дебіторською заборгованістю: Встановлення оптимальних умов оплати, ведення системи кредитування та активний контроль за дебіторською заборгованістю впливають на ліквідність агропідприємства.

Ефективність виробничих процесів: Збільшення продуктивності та зменшення часу обороту можуть сприяти ефективнішому використанню оборотних засобів.

Розуміння цих факторів та їх впливу щодо формування і використання оборотних засобів допомагає підприємству оптимізувати свою фінансову стратегію та досягати стабільності у фінансовій діяльності.

Економіст Біла О.Г. визначає, так: оборотні засоби підприємств формуються за рахунок особистих, позичених і залучених коштів. Своїх оборотні засоби - це власний та порівняти до нього капітал, авансований на складання оборотних виробничих фондів і фондів обігу [2].

Залучені кошти - це фінансові ресурси, які були отримані чи повернуті певним суб'єктом, таким як компанія чи організація, зазвичай для фінансування конкретного проекту чи діяльності.

Це ті кошти, що можуть бути залучені через різні канали, такі як продаж акцій, видача облігацій, банківські кредити чи залучення інвестицій. Вони є важливим елементом для розвитку бізнесу і реалізації стратегічних ініціатив. Однак їх використання та продуктивність обговорюються в контексті фінансового управління та досягнення поставлених цілей.

Позичені гроші - це фінансові ресурси, які отримані певною особою чи організацією у вигляді позики. Зазвичай такі кошти повинні бути повернуті разом із сплатою відсотків протягом певного періоду відповідно до умов угоди. Позичання може відбуватися через банки, фінансові установи або приватних осіб.

Позичені гроші часто використовуються для фінансування різних потреб, включаючи особисті витрати, розвиток бізнесу, інвестиції в нерухомість чи інші проекти. Важливо дотримуватися умов позики та вчасно відштовхувати зобов'язання для підтримання фінансової стійкості. Рівень відсотків, строк позики та інші умови зазвичай визначаються при укладанні угоди між позичальником і кредитором.

Вчений Поддєрьогін А.М. поділяє, що джерела формування оборотних засобів і власні кошти, позичені і залучені гроші. До власних джерел він прирівнює сталі зобов'язання [53].

Це цільові фонди, які постійно перебувають у господарському русі компаній, але не належать до неї. Поки вони фактично не використані за прямим призначенням, вони є джерелами мінімального обсягу оборотних коштів, які повинні мати підприємство. Допускає мінімальну суму боргу (достатню) перед працівниками, відрахування обов'язкової державної пенсії, соціального страхування, резерв для майбутніх витрат, аванси споживачам (клієнтам). Величина оборотних коштів підприємства непостійна. Обсяг фактично використаного капіталу при складанні фінансового плану змінюється щороку, що пов'язане зі зміною обсягу виробництва, асортименту продукції, домовленості із постачання і збуту.

Крім того, у компаній можливий достроковий термін випуску продукції, накопичення незавершеної продукції на складі, несвоєчасне і неповне виконання договірних зобов'язань з постачальниками, що вимагає додаткових коштів. Задовольнити цей попит особистими засобами надзвичайно важко. Як наслідок, недоцільно формувати оборотний капітал із власних ресурсів, тому що це зменшує здатність компанії фінансувати власні витрати та збільшує ймовірність фінансової нестабільності. Підприємство отримує фінансову допомогу у вигляді короткострокових банківських кредитів та інших видів позик, комерційної позики, кредиторської заборгованості. Основне банківське призначення кредитів - фінансування витрат, пов'язаних із отриманням матеріальних і оборотних засобів, сезонних витрат підприємства, надвиробництва, податкових платежів, виникнення нарахувань.

Поширеним способом залучення коштів від інших підприємств є комерційний кредит. Використовується компаніями через брак фінансових ресурсів у споживача (покупця) і нездатність досягти компромісу з постачальником. У цьому випадку необхідна відстрочка платежу. Якщо постачальник погоджується на прохання, йому замість готівки за поставлений товар видається вексель або інша форма боргу від споживача. Використання комерційного кредиту позитивно впливає на економіку фірми

і народне господарство, оскільки полегшує збут товарів, прискорює рух капіталу, зменшує потребу в кредитних і грошових ресурсах.

О. А. Нужна також належить до науковців, які поділяють джерела формування оборотних коштів на особисті, позикові та залучені [45]. Своїми джерелами формування оборотних коштів вона вважає кошти підприємства, які покривають мінімальні обсяги оборотних коштів (інвестицій і витрат) що необхідні для забезпечення нормального і безперервного процесу виробництва і реалізації товарів.

Залучені джерела є похідними від коштів, які не є частиною компанії, а є результатом функціонування поточної системи розрахунків. До них належать: стабільні грошові потоки та борги.

Джерела позик визначають цю частину позики, яка має бути похідною від товарних або фінансових зобов'язань компанії, як довгострокового, так і короткострокового характеру.

Однак деякі вчені вважають, що джерела оборотних коштів є лише двоцільовими. Наприклад, С.В. Мочерний вважає, що оборотний капітал також вважається формою чистого прибутку, поряд з різними іншими фондами - страховими, статутними і т.д. - це всі кошти, пов'язані з компаніями, які використовуються для покриття мінімального обсягу необхідних оборотних активів для того, щоб підтримувати типове безперервне виробництво та реалізацію продукції. Вони постійно присутні на роботі, і тривалість їх роботи невідома. Залучені кошти - це переважно банківські позики, облігації та інші зобов'язання.

Бізнесмен І.Ю. Гришова класифікує різні методи формування оборотного капіталу на позикові та власні. Оборотний капітал формується за рахунок власних ресурсів, які не зменшуються з часом, плюс витрати, отримані від позик, якщо потреба в коштах зростає.

У результаті джерела створення оборотного капіталу поділяються на три категорії: власні, позикові та залучені. Власний капітал включає в себе як з власних, так і з позикових коштів, останні з яких є позиками різних

видів. Метою банківських кредитів є фінансування витрат, пов'язаних із придбанням матеріально-технічних та оборотних засобів, сезонних витрат підприємства, додаткового виробництва, із збільшенням рахунків, податкових платежів та ін.. зобов'язань. Банківські кредити сприяють поєднанню всіх практичних джерел оборотних коштів і відіграють активну роль у формуванні запасів сировиної проодукції, матеріалів, продукції та інших фізичних активів.

Під час безперервної діяльності суб'єктів господарювання поповнення капіталу може здійснюватися за рахунок наявних у них фінансових ресурсів (прибутку), позикових, позикових та інших ресурсів (додаткових внесків суб'єктів господарювання, бюджетних дотацій, благодійних пожертвувань та індивідуальних внесків тощо).

Спрямовані джерела, якими володіє компанія, включаються до формального резерву (статутного капіталу).

Склад і організація джерел формування оборотних активів не узгоджена. Вони залежать від стану корпоративної економіки, особливостей формування резервів і вартості капіталу та можуть змінюватися з часом. Проте збільшення частки власних активів і зменшення частки банківських кредитів у складі оборотних активів підвищує продуктивність їх використання та підвищує рентабельність підприємства. Тому встановлення економічно-обґрунтованого співвідношення між власними та первної позиковими джерелами формування оборотних активів має бути одною з найважливіших умов підвищення ефективності їх використання та рентабельності підприємства.

Обсяг готівки в касі в першу чергу відповідає за склад джерел фінансування, а також організацію грошового обігу, забезпечує відокремленість майна підприємства від його операційної каси, гарантує фінансову стабільність. Фактична наявність внутрішніх і зовнішніх ресурсів для поточного формування визначається на підставі річного балансу. Для

продовження діяльності підприємства необхідний розмір власного капіталу повинен становити не менше 50% [42].

Фінансовий ефект оборотного капіталу особливо помітний у країнах з економічною нестабільністю, коли інфляція має швидкий характер. У цьому випадку загальна сума необхідного оборотного капіталу зменшується, що призводить до зменшення частки необхідного оборотного капіталу, яким володіє компанія, і натомість стабілізує загальний обсяг. Для сучасних компаній надзвичайно важливо підтримувати та збільшувати відсоток власного оборотного капіталу.

Основними шляхами збільшення власних оборотних засобів є оптимізація запасів, вдосконалення умов постачання, швидше стягнення від клієнтів та зменшення строків кредиторської заборгованості. Також важливо ефективно управляти оборотними активами та збільшувати прибутковість. Додатковими стратегіями можуть бути удосконалення процесів виробництва для зниження часу обороту товарів, раціоналізація адміністративних процедур для зменшення затримок та інвестування в технології, що полегшують швидший обіг оборотних засобів. Кожна з цих стратегій спрямована на покращення ліквідності та ефективного управління обігом фінансових ресурсів компанії.

Крім того, важливим аспектом є аналіз та прогнозування грошового потоку, що дозволяє уникнути непередбачених фінансових труднощів. Раціональне використання оборотних засобів передбачає інтеграцію управлінських інструментів та стратегій, спрямованих на забезпечення сталого фінансового розвитку компанії. Такий підхід допомагає збільшити продуктивність використання власних оборотних засобів та забезпечити стійкість бізнесу в умовах ринкової нестабільності.

Нестача власних оборотних засобів може виникнути у випадку непрогнозованих витрат, погіршення умов платежів від клієнтів, затримок у постачанні сировини чи готової продукції, а також через невірне управління запасами. Негативні зміни на ринку або внутрішні фактори, що впливають

на фінансову стійкість компанії, можуть призвести до дефіциту оборотних засобів. Доцільне фінансове планування та управління ризиками можуть допомогти уникнути подібних ситуацій.

Правильне співвідношення між власними і запозиченими коштами залежить від конкретної ситуації та стратегії компанії. Зазвичай, збалансована комбінація власних та запозичених коштів дозволяє досягти оптимального рівня фінансової стійкості та ефективно використовувати позичковий капітал для розвитку.

Загальноприйнятий підхід - це уникати екстремальних значень і дотримуватися золотого середнього. Оптимальне співвідношення може змінюватися залежно від галузі, ринкових умов та стратегічних цілей компанії. Важливо враховувати ризики та витрати, пов'язані з обома видами фінансування.

При плануванні потреб в оборотних засобах важливо уважно враховувати часові відмінності в операційних циклах, які включають період від закупівлі сировини до отримання готової продукції та її продажу. Компанії повинні оцінювати запаси, дебіторську заборгованість та кредиторську заборгованість, спираючись на історичні дані та прогнози ринку.

Ефективне управління оборотними засобами допомагає уникнути надмірного зв'язування коштів у запасах чи невчасного отримання платежів від клієнтів. Планування повинно бути гнучким, враховуючи можливі зміни у попиті, умовах постачання та інших факторах, що впливають на обіг оборотних засобів.

Аналітичний метод використання оборотних засобів полягає в уважному аналізі різних аспектів фінансової діяльності компанії. Цей підхід включає в себе детальний розгляд фінансових звітів, визначення ефективності управління запасами, вивчення оборотних активів та їх вплив на ліквідність.

Аналітичний метод також орієнтований на виявлення паттернів і тенденцій, що можуть впливати на оборотні засоби, і на вдосконалення стратегій управління фінансами компанії. Використання аналітики дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо оптимізації оборотних засобів та досягнення більшої ліквідності.

При коефіцієнтному методі він може включати аналіз різноманітних фінансових коефіцієнтів, таких як ліквідність, рентабельність, фінансовий леверидж і інші. Застосування коефіцієнтів дозволяє зрозуміти фінансовий стан підприємства та визначити його потреби в різних ресурсах, включаючи оборотні засоби.

Метод прямого рахунку для визначення потреб в оборотних засобах передбачає докладний розгляд конкретних операцій та процесів підприємства для визначення реальних потреб в оборотних активах. Цей метод вимагає детального вивчення запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості, а також інших оборотних активів та пасивів.

Використовуючи метод прямого рахунку, підприємство може точно визначити свої потреби в оборотних засобах, враховуючи специфіку своєї галузі та обсягів виробництва чи обігу товарів. Цей підхід може бути частиново підтриманий фінансовою звітністю та внутрішніми обліковими системами підприємства.

Після визначення конкретних потреб в оборотних засобах методом прямого рахунку, підприємство може розробити стратегії для ефективного управління цими ресурсами. Це може включати оптимізацію запасів, удосконалення процесів управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, а також раціоналізацію інших елементів оборотних активів.

Крім того, важливо постійно відстежувати зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі підприємства, оскільки це може впливати на його фінансові потреби. Регулярний аналіз та оновлення стратегій управління оборотними засобами допомагають підтримувати продуктивність та фінансову стійкість підприємства.

Додатково, підприємство може розглядати можливості для автоматизації процесів оборотних засобів та використання новітніх технологій для оптимізації управління ланцюгом постачання та забезпечення більшої точності у визначенні потреб.

Стратегії можуть також включати перегляд умов контрактів та угод з постачальниками та клієнтами, з метою забезпечення більшої гнучкості в управлінні оборотними активами. Цей цикл аналізу та оптимізації є ключовим для того, щоб підтримувати адаптивність підприємства до змін у бізнес-середовищі та забезпечити ефективне використання оборотних засобів.

1.3. Характеристика механізму забезпечення та методів оцінки фінансової безпеки підприємства

Досягненню фінансової стійкості в компаніях сприяє механізм її реалізації.

Система забезпечення фінансової безпеки має цілісний характер, її ефективність досягається через комплексну взаємодію та взаємозв'язок різних концепцій, менеджменту та ресурсів, які спрямовані на досягнення захисту національних фінансових інтересів при здійсненні об'єктивного та всебічного моніторингу фінансової сфери та оцінки рівня фінансової безпеки з метою розробки програм, спрямованих на мінімізацію або пом'якшення виявлених загроз та запобігання розвитку потенційних дестабілізуючих факторів.

Механізм забезпечення фінансової безпеки реалізується через створення відповідної методології, визначення стратегічних і тактичних цілей, шляхів їх досягнення (концептуальне забезпечення). 1.3) [56].

Система забезпечення фінансової стабільності – це сукупність методів і дій, призначених для держави в цілому або для всього суспільства (6).

1) захист національних фінансових активів, цінностей і досягнення фінансових цілей за допомогою різноманітних тактик, що застосовуються у фінансовій сфері.

2) дотримання чинних правил фінансової безпеки щодо їх відповідних порогів;

3) запобігання та усунення фінансової загрози безпеці, фінансовому розвитку та соціальному покращенню громадян у цілому.

Процес забезпечення фінансової стійкості підприємства складається з кількох етапів.

заходи, спрямовані на захист національних фінансових активів, включаючи збільшення ринкової вартості компанії, максимізацію прибутку, забезпечення оборотного капіталу та інвестиційних можливостей.

Щоб розпізнати та усунути небезпеки, запобігти розвитку потенційних негативних моментів на підприємстві, важливо оцінити ступінь безпеки підприємства. У теорії та на практиці існує кілька методів, за допомогою яких можна визначити ступінь фінансової безпеки. І. О. Бланк запропонував провести фінансовий аналіз безпеки підприємства з використанням методів порівняльного аналізу, горизонтального аналізу, вертикального аналізу та аналізу фінансових показників (всі вони вважаються головними в оцінці фінансової стійкості, життєздатності) і довговічності), а також інтегральний фінансовий аналіз (який базується на моделі Дюпона, системі інтегрального аналізу, відомої як SWOT, об'єктно-орієнтованій системі аналізу та портфельному аналізі). [12, с. 122].

Т. Б. Кузенко та О. Ю. Литовченко застосовує підходи до оцінки фінансової спроможності підприємства: показник, який закладено на думку авторів, являє собою комбінацію методів оцінки фінансової спроможності підприємства через аналіз потенціалу до банкрутства (модель Лісса, Модель Альтмана, метод Депаляна, модель Таффлера, модель Терещенка, модель Спрінгейта) та метод скорингу.

Рис. 1.5. Механізм забезпечення фінансової безпеки

У своєму дослідженні В.В. Орлова виділяє наступні основні категорії методів і моделей оцінки та аналізу фінансової безпеки організації: моделі безпосередньої оцінки фінансової безпеки (виражають фінансову безпеку організації, рейтингова система оцінки фінансової безпеки або модель Ж. Модель оцінки фінансової безпеки Derlyan, економічна модель, яка оцінює фінансову безпеку компанії, модель, яка оцінює фінансову безпеку компанії через її економічну безпеку, методи програмування та експертні поради, модель, яка аналізує фінансову безпеку компанії на основі кроків методу WOT і SPACE, моделі аналізу, що оцінює схильність підприємства до банкрутства, та методів аналізу фінансової безпеки, що базуються на етапах методу WOT і SPACE Горячева К. С. у своїй дисертації виділила чотири підходи до вимірювання фінансової безпеки підприємства: ресурсно-функціональний, індикаторний, метод за критерієм «скільки загальний

збиток завдано безпеці підприємства», метод, заснований на використанні показників капітального рахунку для розрахунку капіталу підприємства. щоденних зобов'язань і капіталу, а також метод, заснований на загальному стані фінансової безпеки підприємства (через використання показників ліквідності, стійкості, платоспроможності, активності та прибутковості). Вчені Г. О. Портнова та В. М. Антоненко виділяють два підходи до вимірювання фінансової безпеки: індикаторний та ранговий (інтегральний метод оцінки фінансової безпеки) [67, с. 352]. Колектив науковців під керівництвом І. В. Журавльової запропонував фінансово забезпечене підприємство мати ресурсно-функціональний, показниковий, програмно-цільовий, ранговий і вартісний.

На основі аналізу фінансової літератури, що стосується питань та проблем фінансової безпеки, доцільно виділити три основні методи оцінки та аналізу стану фінансової безпеки в компаніях [52; 54]: індикаторні методи оцінки фінансової безпеки; інтегральні методи оцінки фінансової безпеки; та методи оцінки фінансової безпеки на основі потенціалу банкрутства (див. табл. 1.3).

Методи інтегральної оцінки спрямовані на створення єдиного вимірювання, яке агрегує значення інших часткових вимірювань.

Інтегральний метод зменшує складність процесу оцінки та дозволяє комплексно оцінити фінансову безпеку компанії, яка залежить від багатьох складових.

До інтегральних методів оцінки відносяться ресурсний метод оцінки фінансової безпеки, програмно-цільовий метод оцінки фінансової безпеки, бальний метод оцінки фінансового стану (наприклад, бальний метод, ранговий метод).

Індикативні методи оцінки фінансової стійкості засновані на розрахунку набору коефіцієнтів (показників) або виборі того чи іншого критерію, за яким можна визначити фінансову безпеку організації.

Таблиця 1.3

Методи оцінки та аналізу фінансової безпеки підприємства

Найменування методу		Трактування суті методу
Методи інтегральної оцінки фінансової безпеки підприємства	Ресурсно-функціональний метод оцінки фінансової безпеки	визначення рівня фінансової безпеки на основі оцінки ступеня використання фінансових ресурсів підприємства за кожною функціональною складовою, а потім експертним шляхом формувати інтегральний показник.
	Програмно-цільовий метод оцінки фінансової безпеки	оцінка фінансової безпеки ґрунтується на інтегруванні сукупності показників, що визначають фінансову безпеку. При цьому використовується кілька рівнів інтеграції показників і такі методи їх аналізу як кластерний та багатовимірний аналіз.
	Скоринговий метод оцінки (метод балів або ранговий метод) фінансової безпеки за показниками фінансового стану	базуються на підрахунку балів за кожною позицією показників, за якими оцінюється фінансова безпека. Скорингові методи включають в себе експертний аналіз, який передбачає опитування експертів (кваліфікованих фахівців) з подальшою математичною обробкою результатів дослідження. До групи скорингових методів оцінки можна віднести ранговий метод або метод балів.
Індикаторні методи оцінки фінансової безпеки підприємства	Порівняльний метод оцінки фінансової безпеки	передбачає відбір ряду показників, так званих індикаторів, що можуть характеризувати рівень 97 фінансової безпеки, та зіставлення їх фактичних значень із пороговими (критичними та нормальними).
	Метод оцінки фінансової безпеки підприємства за критерієм мінімізації сукупного збитку, який наноситься безпеці	розраховане таким способом значення часткового функціонального критерію фінансової безпеки відображає загальну ефективність заходів із забезпечення фінансової складової економічної безпеки, які вживаються з метою відвернення можливих збитків від негативних впливів.
	Метод оцінки фінансової безпеки за критерієм достатності обігових коштів для здійснення господарської діяльності	оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства на основі аналізу його фінансової стабільності, ступінь якої визначається із врахуванням достатності оборотних коштів (власних та запозичених) для здійснення виробничо-збутової діяльності.
	Метод оцінки фінансової безпеки підприємства за критерієм вартості підприємства	оцінка фінансової безпеки підприємства за критерієм його вартості, дає змогу оцінити фінансову безпеку з позиції можливості нарощувати капіталізацію підприємства, збільшувати його ринкову вартість.
Методи аналізу банкрутства	Методи оцінки фінансової безпеки підприємства на основі аналізу банкрутства підприємства	можливість своєчасно виявляти факти фінансової неспроможності підприємства, що є одним із індикаторів фінансової безпеки. Зарубіжні моделі: Z-моделі Е. Альтмана, Модель У. Бівера, Модель Ж. Делаліяна, Модель Р. Таффлера- Г. Тішоу, Модель Г. Спрінґейта, Модель Дж. Фулмера. Вітчизняні моделі: Модель Матвійчука, Метод Саблука, Модель Терещенка.

До цієї категорії методів належать: порівняльно-показовий метод оцінки фінансової безпеки; методика оцінки фінансової безпеки підприємства за критерієм мінімізації загальної шкоди, завданої безпеці; методика оцінки фінансової безпеки за критерієм наявності достатнього оборотного капіталу для ведення бізнесу; метод оцінки фінансової безпеки підприємства за критерієм вартості підприємства

Для оцінки безпеки фінансів підприємства деякі автори [63] використовують методи оцінки ймовірності банкрутства. Ці методи полегшують виявлення фінансово проблемних підприємств на ранній стадії, одним із найперших симптомів фінансової стабільності є наявність міцної фінансової основи.

У зарубіжних країнах розроблені моделі відомих західних економістів: Бівера, Альтмана, Депаляна, Спрінгейта, Тішоу Тафлера та ін., які використовують багато змінних для оцінки ймовірності банкрутства та кредитоспроможності компаній. Однак використання цих моделей у вітчизняних організаціях вимагає багатьох застережень. Тестування різних компаній за цими моделями показало, що вони не є повністю ефективними в оцінці ризику банкрутства в українських компаніях через різні методи відображення факторів, пов'язаних з інфляцією, різну структуру капіталу та значні відмінності в законодавчій базі.

Висновки до першого розділу

1. Після дослідження ми маємо наступне визначення «оборотних активів»: активи, які виробляються або використовуються компанією для підтримки продуктивного та фінансово вигідного виробничого процесу. Джерела формування оборотного капіталу поділяються на три групи: власні кошти, позичені гроші та гроші, позичені іншими. Далі вони

поділяються на три категорії: власні гроші, позичені гроші та гроші, позичені від інших. З процесом фінансування пов'язані різні види кредитів.

2. Первинні показники, що характеризують використання оборотних коштів на підприємстві: сума виручки, загальна сума товарообігу, коефіцієнт завантаження, сума виручки, що створюється підприємством, загальна сума капіталу, обсяг виручки, створений підприємством, випуск готової продукції та загальна сума товарообороту. Регулярність формування оборотних коштів (оборотного капіталу), відсоток власних коштів, що вважається оборотними активами, ефективність використання фонду та ін.

3. Інші показники також використовуються для оцінки ефективності використання матеріалів: питома вага витрат, пов'язаних зі створенням матеріалів, співвідношення кількості використаного матеріалу та конкретного типу використаного матеріалу. Чим швидше потік є круговим, тим більше продуктів можна створити та розподілити в постійному обсязі. Крім того, збільшення швидкості обертання потенційно може збільшити грошову вартість компанії, оскільки вони вивільняють частину капітальних витрат з метою розвитку виробництва. Крім того, під час господарської діяльності компанія повинна намагатися не тільки прискорити рух ресурсів, але й максимізувати віддачу від їх використання.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. . Організаційно-економічна характеристика АВ ТОВ «Агроцентр-К» м. Дніпро

Товариство з обмеженою відповідальністю «Агроцентр-К» набуло прав юридичної особи з дня отримання свідоцтва про реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності та внесення його до Єдиного реєстру організацій та підприємств України.

Перелік основних видів діяльності підприємств:

- виробництво зерна;

Вирощування соняшнику.

М'ясо овець (баранина);

Надання послуг іншим організаціям і населенню разом з парком транспортних засобів і машин, комбайнів, автомобілів.

Основним виробництвом сільгосппідприємства є виробництво зерна в різноманітних видах, з першочерговим упором на вирощування озимої пшениці, оскільки це найбільш перспективна культура та є цінною для реалізації, за різних умов товарного ячменю, кукурудзи, і корм для худоби.

Соняшник вирощується в максимально можливому обсязі для отримання грошової вигоди. Забезпечити, щоб посівні площі відводилися під громадське тваринництво, а також індивідуальний сектор кукурудзи, яка використовується на силос і зелений корм.

ТОВ «Агроцентр-К» має канали збуту та ринки збуту своєї продукції, це: Дніпромлин, Верхньодніпровський крохмально-патоковий завод (КПЗ), м'ясокомбінат «Олейна Дніпро, Ювілейний».

ТОВ «ПАТ «Агроцентр-К» постійно надає послуги з обробітку землі – оранки, культивуації, боронування, а також населенню та їх селам, які розташовані поблизу землі підприємства.

В господарстві намагаються підвищити якість споживаної продукції: рослинництва; кількість клейковини в озимій пшениці до 28%; кількість олії в соняшнику до 48%; збільшення вгодованості овець до 45%; і посилення смаку ванілі.

Завдяки впровадженню ефективного економічного менеджменту в господарстві підвищилась рентабельність виробництва: зерна – на 30%; соняшнику – на 60%; м'ясо овець, на 10%; і вовни – на 20%.

Загалом збільшився обсяг реалізації: зернових – на 20%; соняшник - 20%; м'ясо баранини - 10%; шерсть - 10%.

Землекористування господарства досить солідний регіон. Ландшафт навколо ферми переважно рівний. Агрофірма розташована в степовій місцевості. Якість ґрунту, його структура, а також кліматичні та ґрунтові умови суттєво впливають на успішне вирощування сільськогосподарських рослин, особливо щодо виробництва сільськогосподарських культур. Значна кількість опадів, що випадає протягом вегетаційного періоду сільськогосподарських рослин, підвищує врожайність. Земельні ділянки ТОВ «Агроцентр-К» складаються з чорноземів. Ці землі ідеально підходять для вирощування рослин.

Обсяг виробництва, умови виробництва і економічні результати залежать від забезпеченості і використання ресурсів.

Розумне використання земельних ресурсів має вирішальне значення як для економіки в цілому, так і для розвитку окремих економік. Ознаки земель ТОВ «ПАТ «Агроцентр-К» наведені в додатку Б. Розрахунки проводились за період 2018-2022 рр. У додатку також наведено співвідношення 2022 року до 2018 року з метою вивчення змін, які відбулися за цей час.

Очікується, що загальна площа земель у 2022 році буде меншою, ніж у 2018 році на 0,23%. При цьому кількість сільських земель зменшилася на

0,23%. Придатна для обробітку територія залишилася незмінною і зменшилася на 3,47% і 3,04% відповідно в 2018 році. Це пов'язано з тим, що на підприємстві збільшилася кількість працівників, а площа, відведена під підприємство, зменшилася.

Впродовж досліджуваних п'яти років ВАТ «Агроцентр-К» в першу чергу зосереджувалось на вирощуванні зернових культур і меншою мірою на вирощуванні худоби, переважно вівчарства.

Склад та організація комерційної продукції ТОВ «Агроцентр-К» задокументована в Додатку Б, який демонструє, що ТОВ «Агроцентр-К» є компанією, яка спеціалізується на зерновому сільському господарстві.

З додатку В можна зробити висновок, що комерційний обсяг продукції рослинництва у 2022 році становив 6,855 млн., порівняно з 2018 роком, який становив 5,859 млн. Це означає збільшення на 996 тис., або 87,5%. По досліджуваній товарній продукції тваринництва за 2018-2022 рр. кількість одиниць зросла на 57 тис. грн., або на 98,7% відповідно. Загальна сума витрат реалізованої продукції у 2022 році збільшена на 1053 тис. грн. (17,79%) порівняно з минулим роком. Ці зміни пов'язані з попитом і відносно прості для впровадження у вирощуванні та розведенні тварин.

У 2022 році найбільша питома вага припадає на вирощування соняшнику (42,08%) та озимої пшениці (49,42%), обидві ці культури є продуктивними та мають високу рентабельність.

Таким чином, основним виробництвом АТ «Агроцентр-К» є виробництво соняшнику, потім вирощування озимої пшениці, виробництво кукурудзи є вторинним, а переважно товарним ячменем.

Структура товарної продукції АВ ТОВ «Агроцентр-К» за 2022 р. показано на рисунку 2.1.

Отже, найбільшу питому вагу в структурі товарної продукції займає продукція рослинництва (98,35 %).

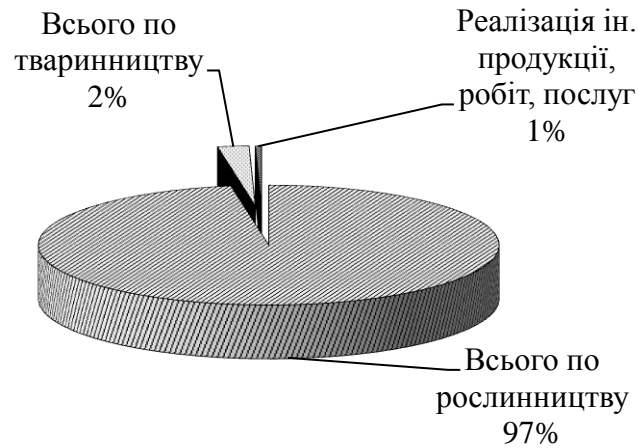

Рис. 2.1. Структура товарної продукції АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018-2022рр., %

Проаналізуємо та визначимо рівень спеціалізації АВ ТОВ «Агроцентр-К» протягом досліджуваних 2018- 2022 років та відобразимо їх в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Ранжирований ряд питомої ваги окремих видів продукції, %

Рік	1	3	5	7	9	11	13
2018 р.	52,56	30,89	10,54	4,72	0,87	0,27	0,12
2019р.	48,33	40,22	4,74	4,66	1,01	0,95	0,05
2020 р.	47,03	26,18	10,15	4,16	2,06	0,73	0,1
2021 р.	55,28	21,59	7,14	4,83	2,13	0,58	0,21
2022р.	49,42	42,08	5,94	1,47	0,45	0,43	0,17

Визначення рівня спеціалізації:

$$K = 100 : (\sum \text{ПВі} * (2i-1)), \quad (2.1.)$$

де ПВі - питома вага і-го виду товарної продукції в загальному її об'єму;

і - порядковий номер окремих видів продукції по їх питомій вазі в ранжированому ряді.

2018 рік:

$$K=100/(52,56*1+30,89*3+10,54*5+4,72*7+0,87*9+0,27*11+0,12*13)=0,41$$

20190 рік:

$$K=100/(48,33*1+40,22*3+4,74*5+4,66*7+1,01*9+0,95*11+0,05*13)= 0,40$$

2020 рік:

$$K=100/(47,03*1+26,18*3+10,15*5+4,16*7+2,06*9+0,73*11+0,1*13)=0,43$$

2021 рік:

$$K=100/(55,28*1+21,59*3+7,14*5+4,83*7+2,13*9+0,58*11+0,21*13)=0,45$$

2022 рік:

$$K = 100/(49,42*1 +42,08*3+5,94*5+1,47*7+0,45*9+0,43*11+0,17*13)=0,44$$

З проведеного аналізу рівня спеціалізації, можна сказати, що протязі 2018 - 2022 років рівень спеціалізації дорівнює середньому значенню рівню спеціалізації. Тобто підприємство спеціалізувалось протягом п'яти років на вирощуванні пшениці озимої, кукурудзи на зерно, соняшнику та ячменю озимого.

Таблиця 2.2

Динаміка основних і оборотних засобів, рівень забезпеченості та ефективність їх використання в АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018--2022 рр., тис.грн.

Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р. до 2018р., %
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	2171	4076	5750,5	6057	5655	260,47
Середньорічна вартість оборотних фондів, тис. грн.	2549,5	2948	3919,5	4014,5	4529,5	177,66
Фондозабезпеченість в розрахунку на 100 га ріллі, тис. грн.	97,26	182,61	257,63	272,83	254,63	261,79
Фондоозброєність праці в розрахунку на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	65,78	123,51	164,3	178,147	161,571	245,59
Фондовіддача в розрахунку на 100 грн. основних фондів, грн.	168,633	124,44	100,58	41,49	305,84	181,36
Фондомісткість 100 грн. валової продукції, грн.	0,005	0,008	0,009	0,02	0,003	55,13
Вартість оборотних фондів в розрахунку на 100 га.	102,80	2,45	38,81	1,65	39,2714	38,19

Рівень забезпеченості АВ ТОВ «Агроцентр-К» основними та оборотними фондами та їх динаміка наведені у таблиці 2.2.

Згідно технологічного процесу та обсягів виробництва в господарстві зосередженні кваліфіковані виробничі кадри, які мають досвід роботи у сільськогосподарському виробництві та переробній промисловості. Наявність і використання трудових ресурсів в АВ ТОВ «Агроцентр-К» розглянемо в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка трудових ресурсів та ефективність їх використання в
АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018-2022 рр., тис.грн.

Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р. у % до 2018р.
Валова продукція в порівняних цінах 2010 р, тис. грн.- всього:	6872,5	7156,5	6092,5	2346,4	8366,3	121,73
в т.ч. в рослинництві	6800,2	7091,5	6024,1	2281,3	8288,7	121,88
в тваринництві	72,34	64,96	68,4	65,1	77,58	107,19
Середньорічна кількість працівників, чол.-всього:	33	33	35	34	34	103,03
в т.ч. в рослинництві	30	30	32	30	31	103,33
в тваринництві	3	3	3	4	3	100
Затрати праці, тис.грн.- всього:	4438	4872	7194	6844	7387	166,44
в т.ч. в рослинництві	4346	4799	7087	6707	7105	163,48
в тваринництві	92	73	107	137	282	306,52
Річна продуктивність праці, тис.грн.- всього:	208,3	216,9	174,07	69,01	246,06	118,15
в т.ч. в рослинництві	226,7	236,4	188,25	76,04	267,37	117,95
в тваринництві	24,1	21,65	22,8	16,27	25,86	107,19
Погодинна продуктивність праці, грн.всього:	1,54	1,46	0,84	0,34	1,13	73,13
в рослинництві	1,56	1,47	0,85	0,34	1,16	74,55
в тваринництві	0,78	0,88	0,63	0,47	0,27	34,97

Провівши відповідні розрахунки, валова продукція в порівняних цінах 2022 р. порівняно з 2018 р. збільшилась на 21,73 %. Це сталося завдяки збільшенню урожайності продукції та цін на продукцію тваринництва, хоча й у 2021 році валова продукція була найменшою і складала 2346,4 тис. грн.

цьому сприяли природні умови та збитковість підприємства. Середньорічна кількість працівників також збільшилась на 3,03, що пояснюється розширенням виробництва, вчасності збільшенням вирощування продукції рослинництва. Затрати праці збільшились на 66,44 % за рахунок раціонального визначення витрат на виробництво продукції. Річна продуктивність праці збільшилась у 2022 р. в порівнянні з 2018 р. (на 18,15 %), а погодинна продуктивність праці навпаки було зменшено на 26,87 %.

Основні показники виробничо-господарської діяльності АВ ТОВ «Агроцентр-К» розглянемо в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка показників виробничо-господарської діяльності

АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018-2022 рр., тис.грн.

Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р. до 2018р., у %
Приходиться на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.						
- основних фондів	97,26	182,61	258,93	272,83	253,92	261,06
- затрат праці	198,83	4872	322,31	6844	332,62	167,28
Вироблено валової продукції, тис. грн. в розрахунку на:						
-100 га с.-г. угідь	307,90	320,62	272,96	105,69	376,72	122,34
-1 грн. основних фондів	3,16	1,75	1,05	0,38	1,47	46,73
-1 середньорічного робітника	208,25	216,86	174,07	69,01	246,06	118,15
Урожайність, ц/га:						
- зернових і зернобобових	40,1	35,35	26,64	8,93	37,2	92,76
- соняшника	14,88	14,9	17,36	4,56	20,23	135,95
Рівень рентабельності, %	45,91	31,96	61,47	-29,10	41,37	- 4,54

З наведеного аналізу основних показників діяльності АВ ТОВ «Агроцентр-К» можна зробити висновок, що на 100 га сільськогосподарських угідь припадає на 22,34 % більше основних фондів у

2022 році порівняно з 2018 роком, також збільшено на 16,28 % затрат праці підприємства. Вартість валової продукції в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь у порівнянні 2022 року з 2018 роком зросла на 22,34 %, на 1 середньорічного робітника - 5,1, в розрахунку на 1 грн. основних фондів зменшено на 53,27 %, рази, що говорить про ефективне використання основних фондів. Урожайність зернових і зернобобових культур протягом досліджуваного періоду зменшено на 7,24 %, урожайність соняшника збільшилося на 35,95 %. Рівень рентабельності в 2022 році в порівнянні з 2018 роком хоча і зменшилася на 4,54 в.п., це не говорить про погіршення ефективності діяльності підприємства (рис. 2.2.).

Розглянемо рисунок 2.2 рівень рентабельності АВ ТОВ «Агроцентр-К» протягом 2018 - 2022 років.

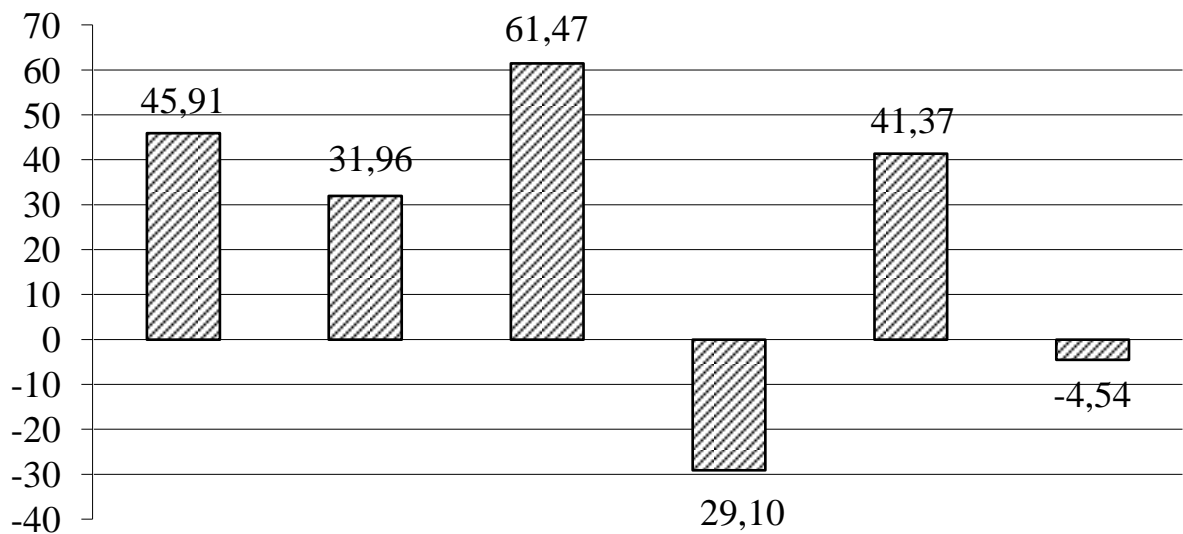

Рис. 2.2. Динаміка рівня рентабельності АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018 - 2022р., %.

Згідно рис. 2.2 можна сказати що, рентабельність у 2022 році зменшилась порівняно з 2018 роком на 4,54 тис. грн.; у 2021 році АВ ТОВ «Агроцентр-К» зазнало збитків на суму 29,10 тис. грн., весь наступний 2022

рік підприємство працювало ефективно та збільшило свої прибутки на 70,47 тис. грн. у 2022 році порівняно з 2021 роком, не зважаючи на воєнний стан, що є позитивним явищем, і говорить про рентабельність підприємства.

Отже, досліджуване АВ ТОВ «Агроцентр-К» спеціалізується на виробництві сільськогосподарської продукції, а саме продукції рослинництва, питому вагу в структурі товарної продукції, якої становить - 98,35 % у 2022 р. Господарство забезпечене земельними, трудовими ресурсами і основними виробничими засобами. Підприємство отримує прибутки, які мають тенденцію до збільшення.

Отже, з проаналізованої організаційно-економічної характеристика підприємства можна сказати, що в АВ ТОВ «Агроцентр-К» повноцінна та рентабельна сільськогосподарська діяльність, направлена на досягнення кращих виробничих і фінансових показників в ринкових умовах господарювання.

2.2. Оцінка фінансового стану підприємства в контексті його економічної безпеки

У науковій літературі ресурсно-функціональний підхід є одним з найбільш досліджених. Це передбачає врахування економічної життєздатності компанії як окремого суб'єкта, найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів, а також врахування негативних впливів зовнішнього середовища.

Основні курси

Першочерговим у цьому підході є економічна безпека компанії, яка включає функціональні складові: фінансову (ефективне використання корпоративних ресурсів); інтелектуальний (використання інтелектуального та кадрового потенціалу); технічні (ефективність технологічного застосування); політичні (підтримка політичних партій); правові (захист майна підприємства); інформаційна (надання інформаційно-аналітичного забезпечення); екологічні

(мінімізація забруднення навколишнього середовища); фізичні (захист працівників і збереження їх майна) [14, с. 89].

Фінансовий стан підприємства в першу чергу базується на діяльності та правильності фінансових вкладень в активи. У процесі функціонування бізнесу обсяг активів та їх склад постійно змінюються. Тому для більш повного аналізу стану активів компанії ми розглянемо структуру вартості майна, яка дає загальне уявлення про фінансовий стан компанії. На підставі активів виписки з рахунку можна зробити висновок про загальний опис майна, що належить компанії, див. таблицю 2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка майнового стану АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018-2022 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. у % до 2018 р.
Частка оборотних виробничих фондів	0,44	0,42	0,28	0,74	0,47	106,36
Частка основних засобів в активах	0,511	0,62	0,56	0,63	0,48	94,72
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,11	0,11	0,13	0,20	0,26	229,92
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,0006	0,0003	0,0002	0,0003	0,0003	22,64
Частка оборотних виробничих активів	0,44	0,42	0,28	0,26	0,24	54,32
Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,44	0,42	0,28	0,74	0,47	106,36
Коефіцієнт мобільності активів	0,95	0,59	0,75	0,56	1,05	110,37

З розрахунків у таблиці 2.5 можна зробити наступні висновки: у 2022 році порівняно з 2018 роком частка оборотних коштів у загальному капіталі зросла на 6,36%, це відбулося за рахунок зменшення частки оборотних коштів на 45,68%; частка основних засобів у загальному капіталі зменшилася на 5,28%; коефіцієнт зносу основних фондів збільшився в 1,3 раза. Зменшився відсоток вироблених оборотних виробничих фондів на 45,68%.

Річний приріст коефіцієнта мобільності активів на підприємстві становить 10,37%, що свідчить про збільшення потенційних фінансових вигод від розширення діяльності на підприємстві.

Щоб зрозуміти співвідношення поточних активів до загальних активів, розглянемо коефіцієнт мобільності активів на рис.2.3.

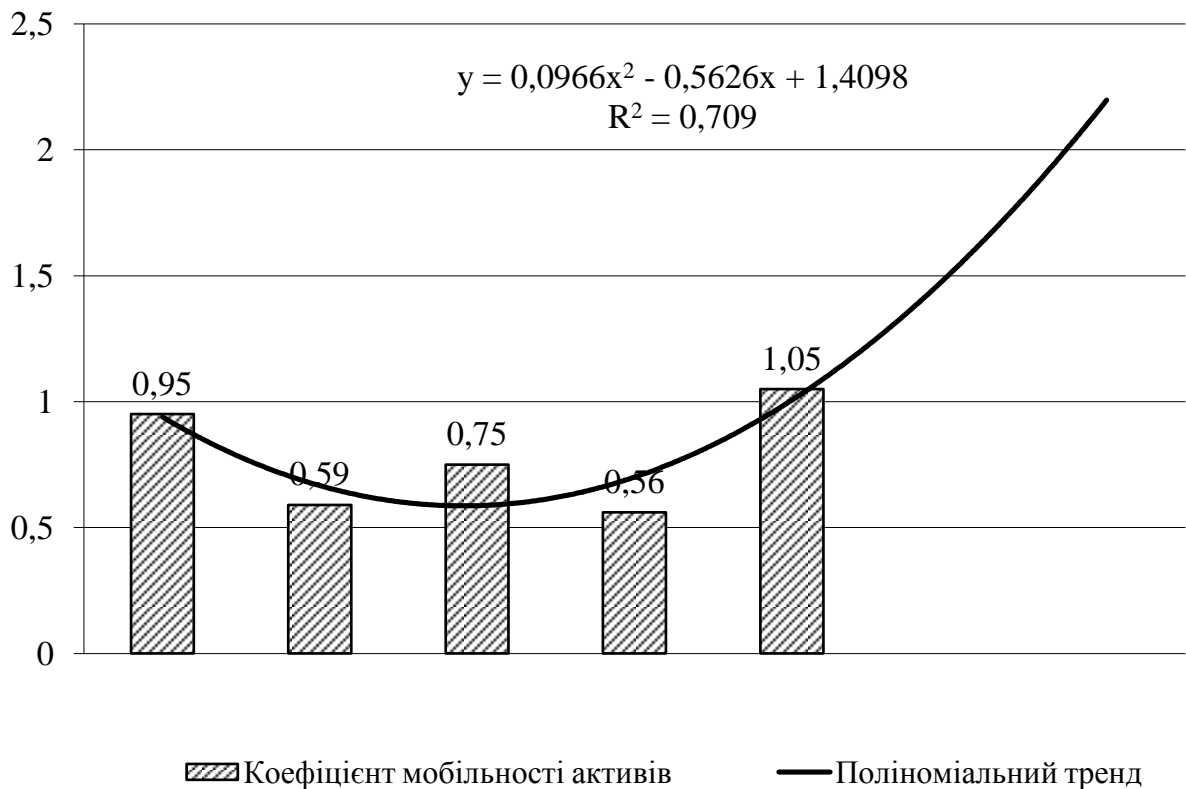

Рис. 2.3. Аналітичне вирівнювання коефіцієнт мобільності активів АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018-2022 рр.

Для більш точного відображення тенденції коефіцієнта мобільності активів АВ ТОВ «Агроцентр-К» побудуємо параболічну функцію, рівняння якої має вигляд:

$$y = 0,0966x^2 - 0,5626x + 1,4098$$

Дане рівняння свідчить про те, що показник коефіцієнта мобільності активів АВ ТОВ «Агроцентр-К» має зменшення на 0,5626 тис. грн., при одночасному збільшенні темпів приросту даного показника на 0,0966 тис. грн. щорічно. Коефіцієнт детермінації даної моделі становить 0,709. Що засвідчує значемий рівень довіри до заданого прогнозу.

Розглянемо динаміку ділової активності в АВ ТОВ «Агроцентр-К» на протязі 2018 - 2022 років.

Таблиця 2.6

Динаміка показників ділової активності АВ ТОВ «Агроцентр-К»,
2018-2022 рр.

Показник	2018 р.	2019р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022р. від 2018 р., в.п.
Оборотність активів	1,31	0,75	0,53	0,64	0,55	- 0,75
Фондовіддача, грн.	1,68	1,24	1,00	4,1	3,05	1,37
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	2,68	2,02	1,24	1,79	1,09	- 1,59
Період одного обороту обігових коштів (днів)	134	177	288	200	329	195
Коефіцієнт оборотності запасів	2,41	2,12	1,13	1,78	1,13	- 1,28
Період одного обороту запасів	149	169	317	202	318	169
Коефіцієнт оборотності готової продукції (обороті)	12,19	7,88	5,89	21,29	3,78	- 8,4
Період погашення кредиторської заборгованості	19	64	117	136	136	117
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,37	0,71	0,61	0,81	0,67	- 0,69

Зменшилась чиста виручка від реалізації продукції у 2022 році порівняно з 2018 роком. На 0,75 відс., виручка від основних засобів (рентабельність активів) зросла на 1,37 відс. Частота кругообігу оборотних коштів зменшилася на 1,59 відс. протягом дослідження. Типовий період від фінансування виробництва продукції до отримання оплати за неї скоротився на 195 днів, що негативно позначається на бізнес-починках. Частота вкладень в акції знизилася на 1,28 відсотка. у 2022 році порівняно з 2018 роком. Період одного обороту запасів збільшився на 169 днів, що негативно позначається на типовому виробничому процесі та може призвести до дефіциту матеріальних

ресурсів. Зменшився відсоток продукції, що повертається в ремонт, на 8,4 відсотка, що свідчить про перевищення середнього запасу над виручкою. Термін погашення кредиторської заборгованості у 2022 році порівняно з періодом погашення 2018 року збільшився на 117 відсотків. Це свідчить про збільшення терміну погашення короткострокової заборгованості підприємства. Відсоток капіталу, який знаходиться у власності, зменшується на 0,69 пункту, що свідчить про зниження швидкості зміни інвестованого капіталу.

Зупинимося на цьому показнику, тобто прибутковості фонду АВ ТОВ «Агроцентр-К» за 2018 – 2022 роки більш детально на рисунку 2.4.

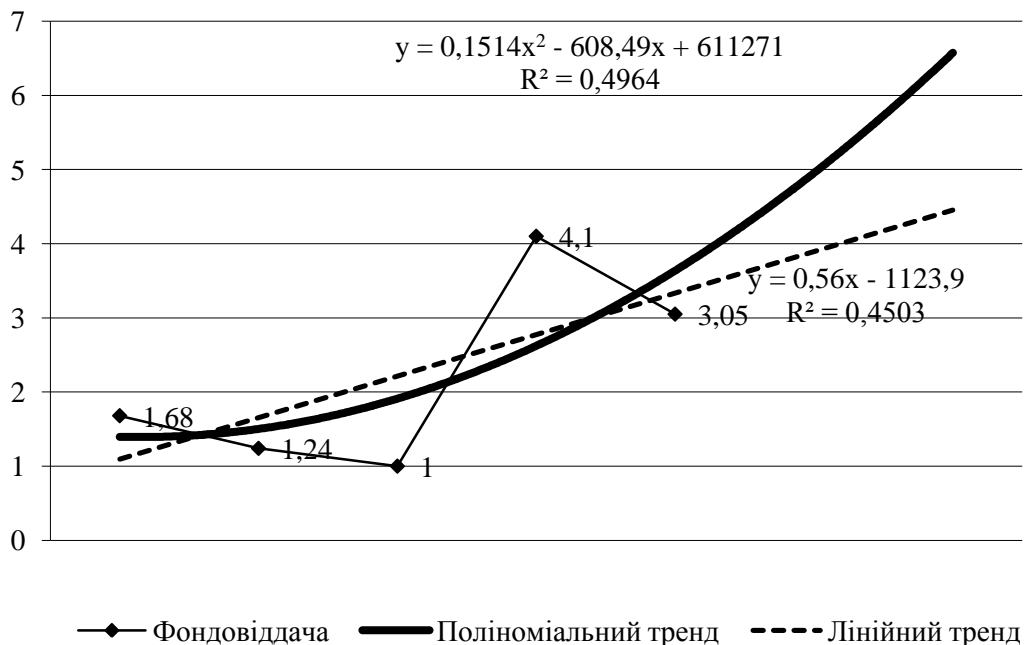

Рис. 2.4. Аналітичне вирівнювання фондовіддачі АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018 - 2024 рр., тис. грн.

Загалом тенденція динаміки фондовіддачі АВ ТОВ «Агроцентр-К» характеризується рівнянням прямої і має вигляд:

$$y = 0,56x + 0,534$$

Коефіцієнт регресії в наведеному рівнянні вказує на те, що середньорічне збільшення суми фондовіддачі АВ ТОВ «Агроцентр-К» складає 0,56 тис. грн. Але разом з тим коефіцієнт детермінації дорівнює

0,4503, що свідчить про низький ступінь довіри до прогнозу складеного за допомогою лінійного тренду.

Для більш точного відображення тенденції фондівддачі АВ ТОВ «Агроцентр-К» побудуємо параболічну функцію, рівняння якої і має вигляд:

$$y = 0,1514x^2 - 0,3486x + 1,594$$

З цього рівняння видно, що індекс прибутковості фонду має типове початкове зниження на 0,3486 тис. грн., з подальшим зростанням середнього темпу зростання цього показника на 0,1514 тис. грн. на рік. Коефіцієнт детермінації даної моделі більший за значення цього показника для прямої лінії і становить 0,4964. Це дає нам змогу довіряти оцінці, отриманій із поліноміальної прогресії.

Відповідно до прогнозу, створеного за допомогою лінійного тренду, показник рентабельності інвестицій АВ ТОВ «Агроцентр-К» з часом буде зростати і до 2024 року матиме значення 4,5 тис. грн. Крім того, за поліноміальним трендом прибутковості інвестицій вона наблизиться до значення 2015 року в 7 тис. грн. Як наслідок, ці дві оцінки сприяють тому, що доходність фонду збільшиться протягом наступних двох років.

Рентабельність є одним із основних показників, який використовується для оцінки ефективності виробництва. Цей показник пов'язаний із сумою прибутку на активи та ступенем використання капіталу в процесі виробництва. Ми досліджуємо та оцінюємо ступінь прибутковості ВАТ «Агроцентр-К» протягом моніторингового періоду, ця інформація наведена в таблиці 2.7.

За даними таблиці 2.7 динаміки показника рентабельності можна спостерігати зниження на 0,08 пункту. приріст 0,08 відсотка від повсякденної діяльності. нижче в одиниці коштів, виділених активам. У 2022 році середня ціна знизиться в середньому на 0,11 відсотка порівняно з 2018 роком. Загальний прибуток на одиницю вартості виробничих фондів. Рентабельність власного капіталу знизилася на 0,06 відсотка, тобто на 0,06 відсотка прибуток на одиницю власного капіталу в 2022 році менше, ніж у 2018 році.

Таблиця 2.7

Динаміка показників рентабельності АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018-2022 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. до 2018 р., в.п.
Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності	0,26	0,33	0,11	- 0,25	0,18	- 0,08
Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком	0,26	0,33	0,11	- 0,25	0,18	-0,08
Рентабельність власного капіталу	0,28	0,31	0,13	- 0,31	0,22	- 0,06
Рентабельність виробничих фондів	0,36	0,42	0,17	- 0,27	0,25	- 0,11
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	0,18	0,30	0,16	0,05	0,27	0,09
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності	0,15	0,37	0,20	- 0,38	0,32	0,17
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	0,22	0,37	0,20	- 0,38	0,32	0,10
Коефіцієнт реінвестування	3,56	2,96	7,31	5,17	4,51	0,95
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	7,46	11,26	13,05	16,17	12,75	5,29
Період окупності капіталу, днів	4	3	8	-4	6	2
Період окупності власного капіталу, днів	4	3	7	-3	5	1

Рентабельність продукції, що реалізується, зросла на 0,09 відс. Виручка від виробничих фондів зменшилась на 0,11 відс., що свідчить про зменшення чистого прибутку на одиницю виробничих фондів. Прибуток на одиницю виручки збільшився на 10,0%. Загальний прибуток отримано на рівні 0,95 п.п. У 2022 році буде більше робочих місць, ніж у 2018 році. Термін

окупності у 2022 році довший за період у 2018 році, який збільшено на 26,26% (або на 1,7 року).

Фінансова стійкість - це стан активів підприємства, який забезпечує їх життєздатність. Ми оцінимо фінансову життєздатність ТОВ «Агро Центр-К», яка передбачає, що ресурси, спрямовані на бізнес, повинні повертатися готівкою через прямі продажі споживачам, а отриманий прибуток має бути достатнім для підтримки власної діяльності компанії та не мати зовнішніх зв'язки з фінансами (Додаток А).

Аналіз динаміки фінансової стійкості дозволяє стверджувати, що ТОВ «Агроцентр-К» АВ протягом 2022 року має суттєве зростання фінансової стійкості порівняно з 2018 роком, це збільшення пов'язане насамперед зі збільшенням довгострокових зобов'язань. У свою чергу, відсоток активів із поточними зобов'язаннями зменшився на 26,45%, що свідчить про зниження ймовірності перетворення активів у ліквідні кошти. Порівняно з попереднім періодом відсоток забезпеченості оборотними коштами зменшився на 52,35%. Проте резерви мають найменшу ліквідність у складі поточних активів, вони недостатньо підкріплені довгостроковим джерелом фінансування, яке є стабільним. Коефіцієнт фінансової залежності зріс на 15,14%, що свідчить про збільшення загальної кількості одиниць фінансових активів на одиницю капіталу. Відсоток фінансової стійкості у 2022 році становить 4,89, що вище середнього показника 4,23 відсотка, незважаючи на те, що коефіцієнт фінансування був нижчим порівняно з 2018 роком на 77,47 відсотка.

Динаміка показників ліквідності АВ ТОВ «Агроцентр-К» на протязі 2018-2022 рр. наведена у таблиці 2.8.

На досліджуваному підприємстві коефіцієнт поточної ліквідності у 2022 р. зменшився до значення 8,06 в.п., це говорить про те, що підприємство повільно ліквідує борги, Зменшення коефіцієнта швидкої ліквідності у 2022 р., в порівнянні з 2018 р. на 5,92 в.п. свідчить про те, що у підприємства

зменшилась можливість погашати короткострокові зобов'язання у разі його критичного стану.

Таблиця 2.8

Динаміка ліквідності (платоспроможності) АВ ТОВ «Агроцентр-К»

Показник	2018 р.	2019р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. до 2018 р., в.п.
Коефіцієнт поточної ліквідності	11,09	38,28	3,24	1,76	3,023	-8,06
Коефіцієнт швидкої ліквідності	8,50	29,40	3,12	1,63	2,57	-5,92
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,05	0,128	0,02	0,001	0,23	0,17
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	1,99	3,93	0,06	1,062	0,25	-1,77

Коефіцієнт абсолютної ліквідності збільшився на 0,17 в.п., що характеризує готовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість. Здатність розраховуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року не є зовсім раціонально налагодженим, про що свідчить зменшення показника «Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської» на 1,77 в.п., у 2022 р. порівняно з 2018 р.

2.3. Оцінка оборотних засобів для забезпечення його економічної безпеки

Сучасні вітчизняні підприємства з погляду економічної незалежності та в межах правового поля визначають їх економічну та облікову політику, організують процес виробництва та реалізації продукції. Для забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання, власники і менеджмент

повинні вибудувати стратегію безпеки та вжити певних заходів, тобто визначати механізм управління економічною безпекою підприємства. В основі розвитку комплексу системи забезпечення економічної безпеки діяльності на підприємстві, має існувати певне поняття, яке включає мету, завдання, принципи діяльності, об'єкт і предмет, стратегію і тактику. Метою цієї системи є мінімізація зовнішніх та внутрішніх загроз економічному стану суб'єкта господарювання, в тому числі його фінансові, матеріальні, інформаційні та людські ресурси. У процесі досягнення поставленої мети, спеціалісти вирішують завдання, які об'єднують усі сфери безпеки [15]:

- виявлення, аналіз та оцінка реальних загроз;
- діагностика можливих загроз (профілактичні заходи);
- аналіз, узагальнення інформації, протидія;
- прогнозування можливих загроз економічній безпеці;
- удосконалення системи економічної безпеки підприємства.

Об'єктами системи економічної безпеки є ресурси: фінансові, матеріальні, інформаційні, кадрові.

Суб'єктом системи економічної безпеки є власники, інвестори, менеджмент, персонал.

Отже, розглянемо склад і структуру оборотних засобів АВ ТОВ «Агроцентр-К» на протязі досліджуваних 2018 - 2022 рр. (Додаток Б).

Проведений аналіз показав, що станом на 2022 р. виробничі запаси зменшилися на 64 тис. грн., це було спричинено тим, що збільшилося тварин на вирощування та відгодівлі на 235 тис. грн., незавершене виробництво на 1559 тис. грн. та готова продукція на 1048 тис. грн. Разом з цим зменшилась дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги на 82 тис. грн., що підвищило грошові кошти підприємства на 284 тис. грн. Всього оборотних засобів збільшилося в 2022 році порівняно з 2018 роком на 2667 тис. грн.

Розглянемо структуру оборотних засобів АВ ТОВ «Агроцентр-К» за 2022 рік на рис. 2.5.

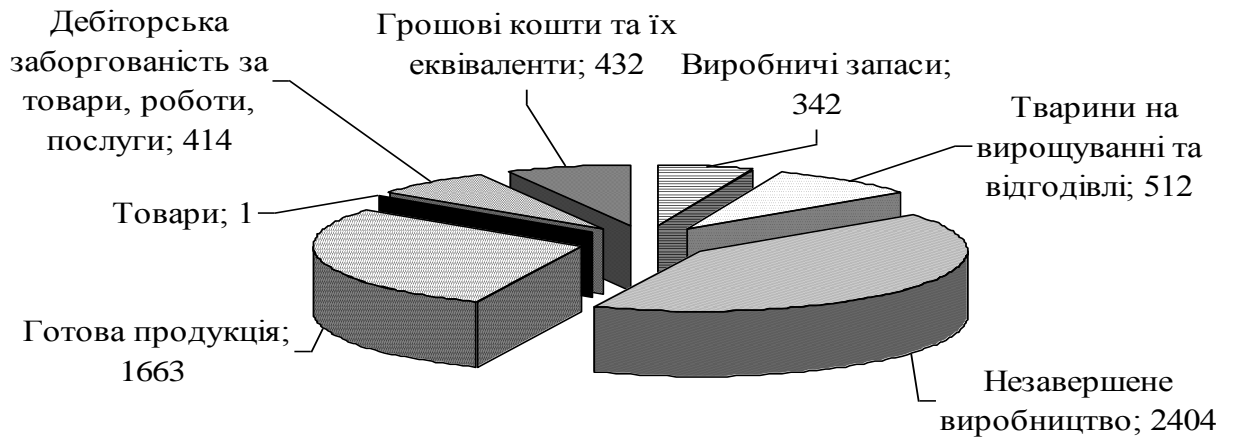

Рис. 2.5. Склад оборотних засобів АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018-2022 рр., тис.грн.

Отже, з даного рисунку видно, що найбільшу частку оборотних засобів в АВ ТОВ «Агроцентр-К» у 2022 році становить незавершене виробництво 2404 тис. грн. та готова продукція 1663 тис. грн., найменшу - товари.

Таблиця 2.9

Кредиторська і дебіторська заборгованість у формуванні і використанні оборотних засобів АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018-2022 рр., тис.грн.

Показники	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	Відхилення (+,-)
Оборотні засоби	1867	2105	4269	2716	4410	2543
Виробничі запаси	406	365	274	127	342	-64
Незавершене виробництво	845	940	1068	2309	2404	1559
Готова продукція	615	798	2927	279	1663	1048
Товари	1	2	0	1	1	0
Дебіторська заборгованість	496	319	37	245	414	-82
Грошові кошти та їх еквіваленти	148	400	130	0	432	284
Усього вкладені оборотні засоби	2511	2824	4436	2961	5256	2745
Кредиторська заборгованість	252	81	586	230	1834	1582
Короткострокові кредити банків	-	-	876	1530	-	-

Проаналізуємо стан дебіторської та кредиторської заборгованості, їх участь у формуванні та використанні оборотних засобів АВ ТОВ «Агроцентр-К». В АВ ТОВ «Агроцентр-К» у 2022 р. порівняно з 2018 р. вкладено оборотних засобів більше на суму 2543 тис. грн. Дебіторська заборгованість грає не значну роль в структурі оборотних засобів, вкладених разом у виробничі.

Кредиторська заборгованість становить 1582 тис. грн. і більше ніж у 1,5 рази перевищує дебіторську. Отже, на підприємстві кредиторська заборгованість є ледве чи не головним джерелом короткострокового фінансування.

Розглянемо джерела фінансування оборотних засобів АВ ТОВ «Агроцентр-К».

Таблиця 2.10

Джерела фінансування оборотних засобів АВ ТОВ «Агроцентр-К», тис. грн.

Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	Відхилення 2022р.до 2018р. (+, -)
Власні оборотні засоби	2543	3020	3276	5997	3860	1317
Позикові в т.ч.:	252	81	1462	1864	1908	1656
короткострокові кредити банків	-	-	876	1530	-	-
Усього оборотних засобів	2795	3101	4738	7861	5768	2973

З даних розрахунків джерел фінансування оборотних засобів видно, що, позиковий капітал збільшився на 1656 тис. грн., в свою чергу власні оборотні засоби в порівнянні 2022 року з 2018 роком збільшилися на 1317 тис. грн., також відбулося збільшення власних оборотних засобів на 2973 тис. грн.

На основі вищезазначеного розглянемо розмір власних оборотних засобів АВ ТОВ «Агроцентр-К» на рис. 2.6.

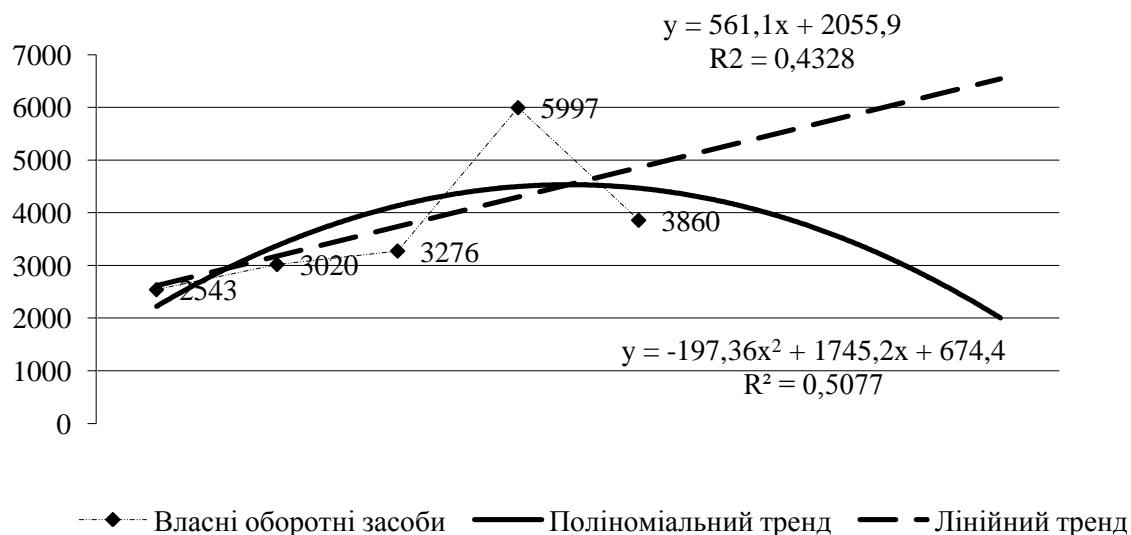

Рис. 2.6. Аналітичне вирівнювання суми власних оборотних засобів ТОВ «Агро - Інвест», 2018-2025 рр., тис.грн.

Загалом тенденція динаміки суми власних оборотних засобів АВ ТОВ «Агроцентр-К» характеризується рівнянням прямої і має вигляд:

$$y = 561,1x + 2055,9$$

Коефіцієнт регресії в наведеному рівнянні вказує на те, що середньорічна сума власних оборотних засобів АВ ТОВ «Агроцентр-К» складає 561,1 тис. грн. Але разом з тим коефіцієнт детермінації дорівнює 0,4328, що свідчить про середній ступінь довіри до прогнозу складеного за допомогою лінійного тренду.

Для більш точного відображення тенденції суми власних оборотних засобів АВ ТОВ «Агроцентр-К» побудуємо параболічну функцію, рівняння якої і має вигляд:

$$y = -197,36x^2 + 1745,2x + 674,4$$

Дане рівняння свідчить про те, що показник суми власних оборотних засобів АВ ТОВ «Агроцентр-К» має збільшення в 1745,2 тис. грн., при одночасному зменшенні темпів приросту даного показника на 197,36 тис. грн. щорічно. Коефіцієнт детермінації даної моделі вищий за значення цього показника для лінійної функції і становить 0,5077. Що дає змогу більше довіряти прогнозу складеного на підставі поліноміального тренду.

У відповідності до прогнозу зробленого за допомогою лінійного тренду показник суми власних оборотних засобів АВ ТОВ «Агроцентр-К» буде збільшуватися і в 2025 році в межах 6 - 8 тис. грн., в той же час у відповідності до поліноміального тренду суми власних оборотних засобів до 2023 року буде наближатися до значення 2 тис. грн.

Проведемо факторний аналіз з метою визначення впливу величини коефіцієнта фінансування за рахунок зміни власних та позикових оборотних засобів, дані для розрахунку представлено у таблиці 2.11.

Факторний аналіз використовується для комплексного аналізу господарської діяльності, пошуку і класифікації факторів, що впливають на економічні явища і процеси, з виявленням причинно-наслідкових зв'язків, що впливають на зміну конкретних показників господарської діяльності.

Таблиця 2.11

Факторний аналіз коефіцієнта фінансування, 2018-2022 рр.

Показник	2018р.	2022р.	Відхилення (+,-)
Власні оборотні засоби	2543	3860	1317
Позикові оборотні засоби	252	1908	1656
Коефіцієнт фінансування	10,09	2,02	-8,06
За рахунок зміни власних оборотних засобів		5,22	
За рахунок зміни позикових оборотних засобів		-13,3	
Загальний вплив факторів			-8,06

Розглянемо методику розрахунку способом ланцюгових підстановок.

Отже, за умови дії трьох факторів здійснюється три підстановки. Розглянемо методику розрахунку на прикладі аналізу коефіцієнта фінансування оборотних засобів. (табл. 2.12).

Отже, в результаті проведення факторного аналізу коефіцієнта фінансової стабільності оборотних засобів було встановлено, що за рахунок зміни позикових оборотних засобів відбулось збільшення власних на 1317 тис. грн., за рахунок зміни власних оборотних засобів - збільшення обсягу позикових на 1656 тис. грн. у порівнянні 2022 року з 2018 роком., що

говорить про падіння коефіцієнта фінансування на 8,06 тис. грн., що свідчить про погіршення фінансової стійкості підприємства, так як позикові оборотні засоби перевищують власні оборотні засоби.

Таблиця 2.12

Визначення впливу факторів на величину коефіцієнта фінансування оборотних засобів методом ланцюгових підстановок

Номер підстановок та фактор	Власні оборотні засоби	Позикові оборотні засоби	Коефіцієнт фінансування	Вплив факторів, тис.грн.
Нульова підстановка	2543	252	10,09	-
Перша підстановка: позикові оборотні засоби	3860	252	10,09	-
Друга підстановка: коефіцієнт фінансування	3860	1908	2,02	-8,06

Ефективність використання оборотних засобів вимірюється швидкістю їх обороту. Чим швидше оборотні засоби проходять усі стадії кругообігу (постачання, виробництво, реалізація), тим більше можна одержати продукції на кожну функціонуючу гривню, тим більшим може бути обсяг виробництва за рахунок ефективнішого використання оборотних засобів.

Для визначення ефективності використання оборотних коштів підприємства необхідно розрахувати показник оборотності й період

Таблиця 2.13

Динаміка показників оборотності оборотних засобів

АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018-2022 рр.

Показники	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р. до 2018р., у %
Виручка від реалізації, тис. грн.	6670	7498	6291	5919	6299	94,43
Середній залишок обігових коштів активів, тис. грн.	2948	3919,5	4014,5	4529,5	2884	97,82
Тривалість обороту, дні.	135	156	195	234	140	103,70
Одноразовий оборот, тис. грн.	21,79	24,50	20,55	19,34	20,58	94,43

Проведемо розрахунки показників оборотності оборотних засобів АВ ТОВ «Агроцентр-К» на протязі 2018 - 2022 років. Дані таблиці показують, що середній залишок оборотних засобів АВ ТОВ «Агроцентр-К» зменшився на 64 тис. грн. (2,18 %), це пов'язано зі зменшенням виручки від реалізації на протязі досліджуваного періоду на 371 тис. грн. (5,57 %) тривалість обороту було збільшено на 5 днів (3,7 %) у 2022 році порівняно з 2018 роком, в свою чергу відбулося зниження одноденного обороту оборотних засобів на 1,21 тис. грн. (5,57 %).

Ефективність використання оборотних засобів характеризується системою економічних показників, які наведені в таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

Динаміка ефективності використання оборотних засобів
АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2019-2022 рр., тис.грн.

Показник	2019р.	2020р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. до 2019 р.(+,-)
Середні залишки оборотних засобів	4345,5	5470	6383,5	6175	1829,5
Грошових коштів та їх еквівалентів	348	465	131	218	-130
Коштів у розрахунках	359,5	83	122,5	423	63,5
Запасів	2381	4571,5	3045,5	4921,5	2540,5
Виручка від реалізації	7498	6291	5919	6299	-1199
Одноденна виручка від реалізації	21	17	16	17	-4
Обіговість оборотних засобів, дні	212	317	394	358	146
Грошових коштів та їх еквівалентів	16,94	26,97	8,07	12,63	-4,30
Коштів у розрахунках	17,50	4,81	7,55	24,51	7,01
Запасів	115,90	265,23	187,80	285,17	169,27
Число оборотів оборотних засобів, разів	1,72	1,15	0,92	1,02	-0,70
Грошових коштів та їх еквівалентів	21,54	13,52	45,18	28,89	7,348
Коштів у розрахунках	20,85	75,79	48,31	14,89	-5,96
Запасів	3,14	1,37	1,943	1,27	-1,86
Вивільнення (-), залучення(+) оборотних засобів у зв'язку зі змінами їх оборотності	-184,86	-1809,15	-1248,17	621	-

З оціненої ефективності використання оборотних активів ТОВ «Агро-Інвест» у 2022 році зберігало більший баланс оборотних коштів порівняно з 2019 роком – 1829,5 тис. грн., та нижчу денну виручку, що зменшило оборот поточних коштів. активів у 0,70 раза, а оборотність оборотних активів зростає на 146 дн. За 2019-2021 роки вивільняються оборотні кошти підприємства, а у 2022 році сума оборотних коштів становить 621 тис.

Можна зробити висновок, що ВАТ «Агроцентр-К» має достатній обсяг забезпеченості власними оборотними коштами, високу вартість їх використання, а також ціни та умови отримання зовнішньої фінансової допомоги.

Тому фундаментальні чинники, а також інструменти та методи підвищення фінансової стійкості в бізнес-проектванні опинилися в центрі наукової дискусії. Це особливо актуально в аграрному секторі, оскільки це стосується фінансово-економічної безпеки галузевої економіки.

Проблеми структурного розпаду мають велике значення для вдосконалення методів моніторингу, аналізу, оцінки та діагностики такої складної системи, як безпека. Крім того, важливо розуміти класичну структуру, яка відображає безпеку суб'єкта господарювання, і враховувати галузеву структуру (стосовно аграрного сектора економіки це обговорюється детально і, як потенційна особливість, є специфічним). до територіальних питань.

Висновок до другого розділу

1. ПрАТ «Агроцентр-К» спеціалізується на виробництві сільськогосподарської продукції, саме вагової, питома вага -98,35% у 2022 році.

2. Фінансова стійкість ВАТ «Агроцентр-К» за досліджуваний період суттєво зростає, а саме на 51,78%, що свідчить про те, що оборотні активи

забезпечені за рахунок власного капіталу та довгострокових позикових коштів. Інвестиції в запаси мають найменшу кількість ліквідності як компонент оборотних активів, їм бракує довгострокового фінансування, необхідного для довгострокового розвитку. Коефіцієнт фінансової стійкості компанії у 2022 році становить 4,89 п.п., що свідчить про фінансову стійкість компанії.

3. Ефективність використання капіталу в АТ «Агроцентр-К» у 2022 році більша, ніж у 2018 році, 1829,5 тис. грн., що зменшило виручку від реалізації продукції на 1199 тис. грн. За 2019-2021 роки вивільняються оборотні кошти підприємства, а у 2022 році сума оборотних коштів становить 621 тис.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

3.1. Напрями впливу облікової політик підприємства на забезпечення його економічної безпеки

Кожен запланований захід безпеки для підприємства, який є цілеспрямованим, має значний вплив і діє як частина тривимірного заходу економічної безпеки для підприємства, з іншого боку, надає лише частковий (відповідний своїй назві) опис такий захід. І навпаки, ідея цілеспрямованого вимірювання економічної безпеки підприємства шляхом поступового зміщення фокусу є більш незрозумілою, але це не ставить під загрозу концепцію цілеспрямованої економічної безпеки підприємства [1, с. 133-134].

У результаті дослідження методів визначення ступеня економічної безпеки активів підприємства та способів їх використання показало, що природа та призначення цих методів суперечать один одному. Існування дилеми залежить від залежності вимірювання економічної безпеки компанії від процедури або результату. Часткового розв'язання дилеми пропонується досягти запровадженням показника економічної безпеки підприємства, який розуміється як сукупність як кількісних, так і якісних критеріїв економічної безпеки підприємства. Спроби диференціації характеристик процесу та результатів вимірювання економічної безпеки підприємства за допомогою існуючих або нових метрик чи індикаторів цих характеристик можуть бути розглянуті в майбутньому; розробка інструментарію ідентифікації кількісного та якісного характеру оцінки часткових чи сумарних показників економічної безпеки підприємства тощо [1, с. 133-134].

Корпоративний інтерес є поштовхом до економічної активності, що базується на запитах власника та соціальній цінності організації бізнесу. Як наслідок, корпоративний інтерес полягає у збільшенні виручки (отриманого

доходу) від реалізації продукції (товарів, послуг, робіт) та отриманні прибутку. У цьому випадку інтерес виражається через бажання компанії отримувати прибуток, потенціал збереження та зростання, мотивацію співробітників.

І навпаки, інтерес корпорації полягає в збільшенні кількості працівників, збільшенні вартості робочої сили та підвищенні продуктивності праці. Одним із аспектів розвитку підприємництва є перевага мотивації власника інвестувати у фізичні активи (наприклад, у нашому прикладі пропонується почати з зацікавленості в збільшенні доходу (доходу) від продажу товарів, послуг або робіт. .

Інтереси корпорації визначають ресурси, які вона використовує, а саме основні засоби та робочу силу. Основні фонди є втіленням капіталу підприємства, це додає вартість. У нашому прикладі пропонується використовувати вартість активів, що амортизуються, замість первісної або залишкової вартості активів. Цей метод полегшить оцінку фактичної кількості ресурсів, спрямованих на виробництво.

Дослідження теоретичних засад та практичних застосувань управління фінансово-економічною кризою свідчить про те, що до основних функціональних обов'язків забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання слід віднести:

- максимізація ефективності фінансових активів, фінансова стійкість і автономність компанії;
- високий потенціал інтелектуального розвитку та кваліфікації працівників, що забезпечує автономність обладнання та дає значну перевагу технічному потенціалу підприємства;
- юридичний супровід діяльності, ефективне інформаційно-аналітичне забезпечення господарської діяльності компанії, дотримання чинного законодавства та захист інформаційних систем.

– Визначення «капіталу» та «виробничих ресурсів» для підприємства зрозуміле.

- Збереження фізичної безпеки працівників, а також підтримання сталого екологічного стандарту.

У процесі управління економічною безпекою важливою складовою забезпечення є реакція власників і менеджменту компанії на отриману інформацію. Беручи участь в інформаційній системі як частини інформаційної системи підприємства, ця інформація аналізується та підтримується аналітичними засобами.

Використовуючи методи причинно-наслідкового зв'язку, можна стверджувати, що фундаментальні фактори облікової політики внутрішньо пов'язані між собою та опосередковано впливають на складові економічної безпеки суб'єкта (рис.3.1).

Рис.3.1. Взаємовплив істотних факторів облікової політики та складові системи економічної безпеки суб'єкта господарювання

Сьогодні без використання інноваційних технологій обробки інформації та її збереження неможливо реалізувати будь-який бізнес, необхідна, насамперед, інформація про фінансову складову економіки та інформація про систему безпеки.

Життєздатність, фінансова стійкість і ліквідність компанії – все це життєво важливі аспекти платоспроможності підприємства.

обговорити монетарний аспект системи економічної безпеки.

Зрештою, при розробці положень бухгалтерської політики підприємство має можливість контролювати витрати, від цього залежить життєздатність, фінансова стабільність та ліквідність підприємства.

На основі існуючих підходів до пояснення орієнтованого заходу економічної безпеки на підприємстві здійснено пошук економічно безпечних позицій для підприємств, задіяних у виробництві.

3.2. Економіко-математична модель формування оцінки джерел формування оборотних засобів

Склад джерел формування оборотних коштів у сільськогосподарських підприємствах регіонів України протягом 2022 року ілюструє, який найбільший відсоток оборотних коштів утримується в цих підприємствах (табл. 3.1).

Внаслідок цього всі підприємства аграрної галузі мають тенденцію формувати оборотні кошти за рахунок власних та залучених обігових коштів, за винятком ВАТ «Агроцентр-К», яке не має власних обігових коштів, тому використовуються залучені оборотні кошти. платити за це. Аналіз окремих показників у структурі фінансових витрат сільськогосподарських підприємств не дозволяє оцінити ефективність формування цих витрат за різними їх видами, тому рекомендовано визначити єдиний критерій, який агрегує всі показники. Щоб досягти цього,

ми рекомендуємо використовувати методи оптимізації за кількома критеріями. За локальними критеріями виділимо окремий клас витрат.

Таблиця 3.1

Джерела формування оборотних засобів сільськогосподарських підприємств 2022 р., тис. грн.

Назва підприємства	Власні оборотні засоби 1 max	Позикові оборотні засоби 3 min	Залучені оборотні засоби 2 max	Всього оборотних засобів	Підсумок балансу	Фінансовий результат
ТОВ «Агро-Інвест»	3860	1908	-	5768	11239	2065
ТОВ «Победа»	13891	6492	-	20383	26681	103
ТОВ «Славутич»	12840	1560	-	14400	16184	3848
ТОВ «Відродження»	33815	60659	-	94474	101871	3461
ТОВ «Маяк»	21590	101	1450	23141	36453	3461
ТОВ «Хутірське»	-260	12061	-	11801	23933	74
ТОВ «Зоря Нив»	1980	4722	12747	19449	23793	-7201
АВ ТОВ «Агроцентр К»	30504	30430	5591	66525	137416	14303
Агрофірма «Перше Травня»	19495	545	15	20055	33886	6845
ДП Агрофірма «Приорільська»	38348	2042	0,5	40390,5	44192	11208,5

Побудуємо модель оцінки фінансових показників при формуванні оборотних засобів сільськогосподарських підприємств $\varphi(S_j)$, яка має вигляд:

$$\varphi(S_j) = \sum_i^n \eta_i f_i(S_i) \rightarrow \max, \quad (3.1)$$

де η_i – відносний коефіцієнт значущості i -го локального критерію,

$\eta_i \geq 0$, $\sum_i^n \eta_i = 1$, (спосіб визначення його значень встановлюється експертами);

експертами);

$f_i(\hat{S}_j)$ – значення i -го локального критерію оптимальності у нормованому вигляді для можливого варіанту фінансових витрат S_j .

Процедура нормалізації дозволяє усунути вплив одиниць вимірювання на цільову функцію $f(x)$ інтервалу, максимальне значення, яке можна виміряти, а також уточнює його межі:

$$f_i(\hat{S}_j) = \begin{cases} f_i(\hat{S}_j^*) = \frac{f_i(S_j) - f_i^-}{f_i^+ - f_i^-}, \text{ якщо } f_i \Rightarrow \max \\ f_i(\hat{S}_j^*) = \frac{f_i^+ - f_i(S_j)}{f_i^+ - f_i^-}, \text{ якщо } f_i \Rightarrow \min \end{cases} \quad (3.2)$$

де $[f_i^-; f_i^+]$ – область допустимих значень i -го критерію, тобто f_i^- – мінімальне з можливих значень критерію, а f_i^+ – максимальне [5].

Для оцінки окремих показників у структурі фінансових витрат підприємств створено модель аналізу значущості фінансових показників у формуванні капіталу аграрних підприємств на основі оцінки експертів щодо важливості цих показників. Потім було створено агреговану міру значущості, яка передбачала розрахунок коефіцієнта i -ї локальної міри значущості відповідно до оцінок експертів. У таблиці 3.2 відображені вихідні дані щодо фінансових видатків за 2022 рік у розрізі суб'єктів господарювання.

Таблиця 3.2

Вихідні дані для розрахунків агрегованого критерію

Позначення	Підприємство	Напрямок оптимізації локального критерію		
		max	min	max
S1	ТОВ «Агро-Інвест»	3860	1908	0
S2	ТОВ «Победа»	13891	6492	0
S3	ТОВ «Славутич»	12840	1560	0
S4	ТОВ «Відродження»	33815	60659	0
S5	ТОВ «Маяк»	21590	101	1450
S6	ТОВ «Хутірське»	-260	12061	0
S7	ТОВ «Зоря Нив»	1980	4722	12747
S8	АВ ТОВ «Агроцентр К»	30504	30430	5591
S9	Агрофірма «Перше Травня»	19495	545	15
S10	ДП Агрофірма «Приорільська»	38348	2042	0,5
η_i		0,5	0,17	0,33
f_j^-		-260	101	0
f_j^+		38348	60659	12747

Проводимо нормування критеріїв за (3.2) та знаходимо значення цільової функції за (3.1), табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Результати розрахунків нормованих значень локальних критеріїв

Підприємство	$\hat{f}_1$	$\hat{f}_2$	$\hat{f}_3$	$\varphi(S_j)$
ТОВ «Агро-Інвест»	0,106714	0,970161	0	0,22
ТОВ «Победа»	0,36653	0,894465	0	0,34
ТОВ «Славутич»	0,339308	0,975907	0	0,34
ТОВ «Відродження»	0,882589	0	0	0,44
ТОВ «Маяк»	0,565945	1	0,113752	0,49
ТОВ «Хутірське»	0	0,802503	0	0,14
ТОВ «Зоря Нив»	0,058019	0,923693	1	0,22
АВ ТОВ «Агроцентр К»	0,79683	0,499174	0,438613	0,63
Агрофірма «Перше Травня»	0,511682	0,992668	0,001176	0,42
ДП Агрофірма «Приорільська»	1	0,967948	0,00004	0,62

де $\hat{f}_1 \dots \hat{f}_3$ – нормовані значення критеріїв.

Порівнявши значення агрегованого критерію $\varphi(S_j)$, можна зробити висновки, що найкращим чином розподілені оборотні засоби у АВ ТОВ «Агроцентр-К», оскільки значення цільової функції у цьому році приймає найбільше значення і дорівнює 0,63. Це не є ідеальним варіантом, але є найкращим з існуючих.

Фінансовий результат є показником ефективності розподілу оборотних засобів сільськогосподарських підприємств. Проведемо ранжування представлених підприємств за отриманим фінансовими результатами:

$$\varphi_1(S_j) = \sum_{i=1}^n r_{ij}, \quad (3.3)$$

де r_{ij} – ранг j -го сегменту (S_j) по i -му критерію.

Цільовому сегменту, у цьому випадку, відповідає сегмент S^* із мінімальною сумою рангів за всіма критеріями.

$$\varphi_1(S^*) = \min\{\varphi_{1j}(S)\} \quad (3.4)$$

Маємо наступні результати рейтингування, табл. 3.4:

Таблиця 3.4

Рейтинг сільськогосподарських підприємств за фінансовим результатом

Підприємство	Місце
АВ ТОВ «Агроцентр К»	1
ДП Агрофірма «Приорільська»	2
Агрофірма «Перше Травня»	3
ТОВ «Славутич»	4
ТОВ «Відродження»	5
ТОВ «Маяк»	5
ТОВ «Агро-Інвест»	7
ТОВ «Победа»	8
ТОВ «Хутірське»	9
ТОВ «Зоря Нив»	10

Отже, як було зазначено, найкращий розподіл оборотних засобів має АВ ТОВ «Агроцентр-К», про що свідчить і найвищий фінансовий результат.

3.3. Прогнозний баланс, як елемент вдосконалення управління оборотними засобами підприємства для забезпечення економічної безпеки

В АВ ОВ «Агроцентр-К» був відсутній відділ політики, що призвело до уповільнення продуктивності підприємства та зниження ефективності використання їх капіталу. Сучасний ринок вимагає від компаній всебічного аналізу та наукового підходу до формування оборотних коштів та їх розміщення.

Посилення конкуренції на товарних і територіальних ринках зумовлює необхідність зміни стратегії розрахунків багатьох компаній щодо часткового або повного переходу на умови комерційного кредитування споживачів.

В результаті були внесені пропозиції щодо підвищення ефективності використання оборотних активів, що суттєво вплине на фінансовий стан підприємства.

За результатами вимірювань можна оцінити баланс підприємства (табл. 3.5).

Для розрахунку прогнозного сальдо використовуємо такі вихідні дані, вперше визначені за допомогою середнього геометричного: середньорічний темп приросту чистого доходу за останні п'ять років становить 113,2%. Ми передбачали, що до 2024 року чистий дохід зросте на цю суму або більше порівняно з 2019 роком. Це буде: $7567 * 1,132 = 8565,84$ (тис. грн.). Збільшення собівартості також не повинно бути більше цього показника, отже, собівартість продукції, яка реалізується, дорівнює: $4991 * 1,132 = 5649,81$ (тис. грн.). Подібним чином ми очікуємо, що валюта на балансі зростатиме типовою швидкістю протягом останніх п'яти років (118,5%). Розраховуємо, взявши середньорічне значення залишку валюти за 2013 рік і збільшивши темп приросту: $11239 * 1,185 = 13318,22$ (тис. грн.)

Враховуючи, що АТ «Агроцентр-К» є фермерським бізнесом, ми вибираємо наступний склад активів: 60% одноразові та 40% оборотні. У результаті вони матимуть загальну вартість 7990,93 грн та 5327,29 тис. грн. У складі оборотних активів середньорічна вартість запасів у 2014 році повинна збільшитися не більше, ніж прогнозоване зростання доходу. Буде: $4410 * 1,132 = 4992,12$ (тис. грн.). Таким чином, загальна сума, що впаде на готівку та нарахування, становитиме 3,17 млн.грн. або їх еквівалент.

Щоб підтримувати типову фінансову стабільність, корпорація повинна мати як власний капітал, так і довгостроковий борг для покриття необоротних активів і запасів. Тобто разом вони матимуть: $7990,93 + 4992,12 = 12983,05$ (тис. грн.). Поточні зобов'язання розрахувати в сумі: $13318,22 - 12983,05 = 335,17$ (тис. грн.).

Тепер повернемося до вихідного балансу і обчислимо суму грошових коштів та їх еквівалентів, необхідних для того, щоб мати мінімальну суму абсолютної ліквідності: $0,2 * 335,17 = 67,03$ (тис. грн.). В результаті загальна сума заборгованості очікується $335,17 - 67,03 = 268,14$ тис. грн.

Щоб визначити загальну суму кредиторської заборгованості у складі поточної заборгованості, розрахуємо спочатку середній період платежу. У нашому випадку це 20 днів. У результаті кількість кредиторської заборгованості має бути заплановано заздалегідь, щоб кошти від боржників надходили раніше, ніж необхідна сума грошей, необхідна для оплати кредиторам, тобто період оплати рахунків повинен бути довшим, ніж період надходження грошей. Враховуючи це, термін кредиторської заборгованості становить 21 день. При такому періоді обороту та ціні за період необхідна сума кредиторської заборгованості становить 313,83 тис. грн. У результаті загальна сума короткострокових кредитів банку з поточною заборгованістю 21,34 тис. буде дорівнює цій сумі. При розрахунку розміру капіталу фізичної особи будемо керуватися його 50% часткою в загальному обсязі фінансових ресурсів аграрного співтовариства. Загальна сума власних коштів 6659,11 (тис.грн.). Після цього потреба в довгострокових кредитах становитиме 6,32 млрд грн.

У результаті наведені вище обчислення можна використовувати для створення збалансованого прогнозу.

Таблиця 3.5

Рекомендований баланс формування активів
 АВ ТОВ «Агроцентр-К» на 2024 рік, тис. грн.

Активи	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Пасиви	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Необоротні активи	5471	7990,93	Власний капітал	9331	6659,11
Оборотні активи	5768	5327,29	Довгострокові зобов'язання	-	6323,94
- запаси	4410	4492,12	Поточні зобов'язання	1908	335,17
- грошові кошти та їх еквіваленти	432	67,03	- короткострокові кредити банків	-	313,83
- дебіторська заборгованість	414	268,14	- кредиторська заборгованість	1834	21,34
Баланс	11239	13318,22	Баланс	11239	13318,22

Після проведених розрахунків можна дійти наступних висновків: валютний залишок збільшиться на 2079,22 тис. Ця зміна пов'язана зі збільшенням суми необоротних активів на балансі та довгострокових боргових зобов'язань. Зменшення зобов'язань проявляється в балансі підприємства: розмір власного капіталу зменшено на 2671,89 тис., поточні зобов'язання зменшені на 1572,83 тис. І навпаки, значно збільшився обсяг довгострокової заборгованості на 6323,94 тис. грн.

Це означає, що компанія скоротить фінансування своєї діяльності на користь позикових коштів, що може негативно вплинути на фінансову стабільність компанії та інші показники, пов'язані з фінансовим станом компанії. Для узагальненості проведемо фінансове вирівнювання валюти балансу ТОВ АВ «Агро Центр-К», 2019-2022 рр.

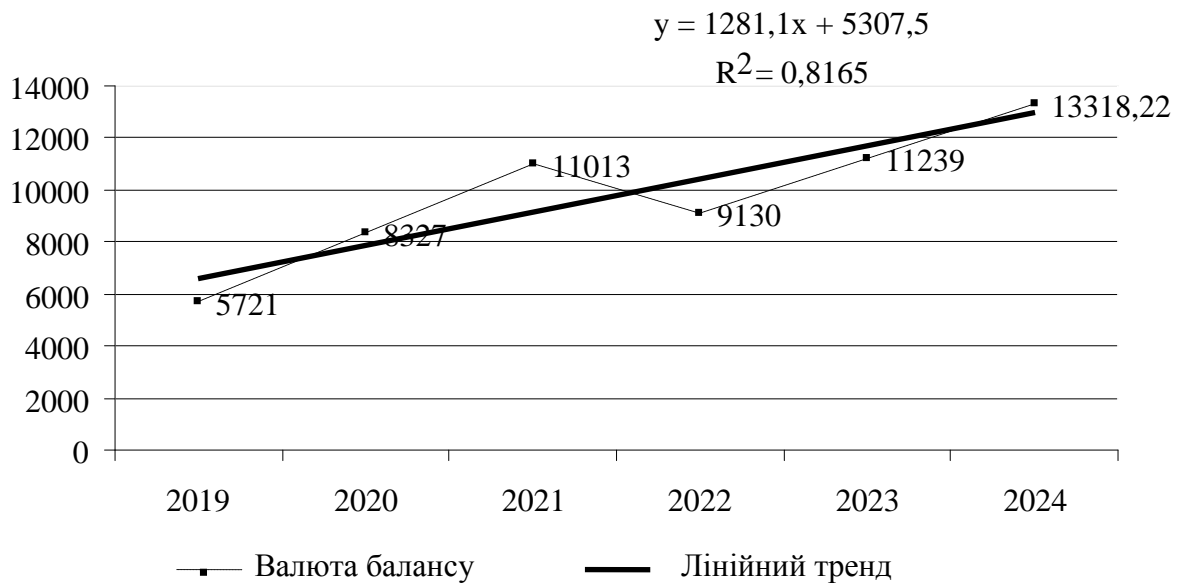

Рис. 3.2. Аналітичне вирівнювання динаміки валюти балансу, 2019-2024 рр., тис. грн.

Отже, тенденція динаміки валюти балансу АВ ТОВ «Агроцентр-К», характеризується рівнянням прямої і має вигляд:

$$y = 1281,1x + 5307,5 \quad (3.5)$$

Коефіцієнт регресії в цьому рівнянні становить 1,281, що є середньорічним приростом валюти балансу ТОВ «Агро Центр-К». Крім того, коефіцієнт детермінації становить 0,8165, що демонструє високий ступінь довіри до прогнозу, створеного за допомогою лінійного нахилу.

У підсумку можна сказати, що простим математичним методом неважко визначити, що складений фінансовий прогноз АБ ТОВ «Агроцентр-К» відповідатиме як вимогам ліквідності підприємства, так і нормальній фінансовій стійкості, хоча прогнозувати Фінанси компанії на даному етапі економічного розвитку є складним завданням.

Висновки до третього розділу

1. Підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських організацій може бути здійснено шляхом відновлення високоефективної системи капіталізації оборотних коштів з метою зменшення обсягу використання власного капіталу та вивільнення його частини для додаткового відтворення. Сільське господарство більш чутливе до погодних умов, ніж інші галузі. Величина витрат не є постійною величиною, яка використовується для виробництва обсягу виробництва, який є специфічним для певних витрат. Натомість при однаковій величині витрат можна досягти різних результатів.

2. Дані запропонованої економіко-математичної моделі свідчать про те, що джерелами формування обігових коштів є переважно ТОВ «Агро-Інвест», ТОВ «Перемога», ТОВ «Славутич», ТОВ «Відроджений», ТОВ «Маяк», ТОВ «Хутірське» та ЗоряНів. », ТОВ «Агрофірма «Перше Травня» та ДП «Агрофірма «Приорільська». Протягом 222 року запропонована економіко-математична модель мала найбільший фінансовий результат за весь рік та вивела на перше місце в рейтингу сільськогосподарських компаній, для створення оборотних коштів.

3. Проста математична комбінація балансу прогнозу на прикладі управління оборотними коштами в ТОВ «АБ «Агроцентр-К» показала, що валюта балансу збільшиться на 2079,22 тис. грн. Ця зміна пов'язана зі збільшенням суми необоротних активів на балансі та довгострокових боргових зобов'язань. Зменшення зобов'язань проявляється в балансі підприємства: розмір власного капіталу зменшено на 2671,89 тис., поточні зобов'язання зменшені на 1572,83 тис. І навпаки, значно збільшився обсяг довгострокової заборгованості на 6323,94 тис. грн. Це означає, що компанія скоротить фінансування своєї діяльності на користь позикових коштів, що може негативно вплинути на фінансову стабільність компанії та інші показники, пов'язані з фінансовим станом компанії.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами дослідження можна зробити такі висновки:

1. Оборотний капітал - капітал, що забезпечує безперервність процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку; він складається з виробничих фондів і фондів, що обертаються, і представляє вартість капіталу.

2. Ефективність використання підприємством оборотних коштів є значною, тому що вона безпосередньо пов'язана із загальною ефективністю діяльності підприємства.

3. Товариство з обмеженою відповідальністю має 2227 га земель сільськогосподарського призначення. землі і спеціалізується на вирощуванні рослин, які спец. Відсоток оборотних виробничих фондів у порівнянні з 2022 та 2019 роками зменшився на 45,68%, що призвело до збільшення частки виробництва на 6,36%. Річний приріст коефіцієнта мобільності активів на підприємстві становить 10,37%, що свідчить про збільшення потенційних фінансових вигод від розширення діяльності на підприємстві. Фінансова стійкість АТ «Агроцентр-К» у 2022 році порівняно з 2019 роком суттєво зросла на 51,78%, що свідчить про фінансування оборотних активів за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань.

4. Оцінка складу та структури оборотних активів ТОВ СП «Агроцентр-К» станом на 2022 рік свідчить про зменшення виробничих запасів на 64 тис. грн. Причиною цього стало збільшення поголів'я тварин на вирощуванні та відгодівлі на 235 тис. грн., а також збільшення обсягу незавершеної продукції на 1559 тис. грн. та готової продукції на 1048 тис. грн. Крім того, дебіторська заборгованість підприємства за товари, послуги та оплату праці зменшилася на 82 тис. грн., що призвело до збільшення коштів підприємства на 284 тис. грн. Загальна сума поточних зобов'язань зросла на 2,6млн.

5. Оборотні кошти ТОВ «ВАТ «Агроцентр-К» складають як власні, так і позикові кошти. Очікується, що оборотні активи, отримані з власних

джерел, у 2022 році зростуть на 1,3 млн грн порівняно з 2019 роком, а кредити, отримані з цих джерел, збільшаться на 1,6 млн грн у 2022 році. Протягом досліджуваного періоду АТ «Агроцентр-К» спостерігалось збільшення кредитних ресурсів, замість оборотних коштів останні фінансуються за рахунок власних коштів, однак частка наукових досліджень все одно більша.

6. Оцінка використання оборотних активів свідчить про те, що баланс оборотних активів у ТОВ «Агро Центр-К» за 2022 рік перевищує значення 2019 року на 1829,5 тис. В один день виручка від реалізації зменшилася на 4 грн., що призвело до зменшення частоти оборотних засобів у 0,70 раза, а частоти оборотних активів збільшилось на 146 днів. Протягом 2019-2021 років вивільняються обігові кошти підприємства, а у 2022 році нарощується сума обігових коштів до 621 тис.

7. За даними запропонованої економіко-математичної моделі проведено дослідження джерел формування оборотних коштів у складі ТОВ «Агро-Інвест», ТОВ «Перемога», ТОВ «Славутич», ТОВ «Відроджений», ТОВ «Маяк», ТОВ «Хутірське» та ТОВ «ЗоряНів» протягом 2022 року, які продемонстрували найбільший фінансовий результат АТ «Агроцентр К» та помістили його на перше місце серед сільськогосподарських підприємств.

8. Проста математична комбінація балансу прогнозу на прикладі управління оборотними коштами в ТОВ «АБ «Агроцентр-К» показала, що валюта балансу збільшиться на 2079,22 тис. грн. Ця зміна пов'язана зі збільшенням суми необоротних активів на балансі та довгострокових боргових зобов'язань. Зменшення зобов'язань проявляється в балансі підприємства: розмір власного капіталу зменшено на 2671,89 тис., поточні зобов'язання зменшені на 1572,83 тис. І навпаки, значно збільшився обсяг довгострокової заборгованості на 6323,94 тис. грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. [для самот. вивчення дисципліни] / Г.М. Азаренкова, Т.М. Журавель, Р.М. Михайленко. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К.: Знання-Прес, 2010. – 287 с.
2. Біла О.Г. Фінансове планування і прогнозування. Навчальний посібник. /О.Г. Біла – Львів: Компакт – ЛВ, 2009. – 312с.
3. Білейченко О. Структура оборотних засобів в умовах ринкової економіки /О. Білейченко //Фінанси України. – 2012. - №5. – С. 70 – 72.
4. Бандурка О.М. Фінансова діяльність підприємства / О.М. Бандурка, М.Я. Коробов К: - Либідь – 2011. –312 с.
5. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. /И.А. Бланк. 2-е изд., перероб. и доп. – К.: Эльга, Ника – Центр - 2009. – 656 с.
6. Бліндер А.С.. Відродження дослідження запасів: чого ми навчилися? //Журнал економічних досліджень. №5. -2011.-С. 291-328.
7. Блюмин С.Л. Модели и методы принятия решения в условиях неопределенности [Текст] / С.Л. Блюмин, И.А. Шуйкова. – Липецк: ЛЭГИ, 2010. – 138 с.
8. Боровик О.А. Аналіз динаміки оборотних засобів за видами економічної діяльності / О.А. Боровик // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. – 2011. – Вып. 2. – С. 25 – 99.
9. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: Навчальний посібник / Ф.Ф. Бутинець – Житомир: Рута, 2009. – 680с.
10. Бутинець Ф.Ф., Мних Є.В., Олійник О.В. Економічний аналіз. Практикум: Навч. посібник для студентів вузів. Житомир: ЖІТІ, 2011. - С. 41 - 45.
11. Буркарт, М., Еллінгсен, Т. Фінансування в натуральній формі: теорія комерційного кредиту. *American Economic Review*, № 94, 2004.С. 569-576.

12. Ватченко О.Б. Політика управління оборотним капіталом на підприємстві /О.Б. Ватченко // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2013. - №1. – С. 99 – 101.

13. Гандзюк М.П. Основи охорони праці. /М.П. Гандзюк, Є.П. Желибо, М.О. Халімовський. – К.: "Каравела", 2010. – 258 с.

14. Гаркуша С.А. Інформаційне забезпечення та нормативне регулювання оцінки фінансового стану підприємств / Н.Г. Гаркуша // Економіка АПК. – 2010. - №1. – С. 353 – 359.

15. Герасимчук В.Г. Діагностика, стратегія, ефективність – К.: вища школа - 2009. – 256 с.

16. Гришова І.Ю. Шляхи нейтралізація ризиків використання оборотних засобів машинобудівних підприємств / І.Ю. Гришова // Формування ринкових відносин. – 2011 - №9. – С. 86 - 88.

17. Дем'яненко М.Я. Управління оборотними засобами аграрного сектору АПК: автореф. дис. д-ра екон. наук: спец. 08.00.05 «Економіка, планування, організація управління народним господарством і його галузями» – Київ - 1999. – 36 с.

18. Дехтяр Н.А. Обґрунтування вибору стратегії фінансування оборотного капіталу підприємства / Н.А. Дехтяр // Актуальні проблеми економіки. – 2012. - №7. – С. 90-100.

19. Добровольська О.В. Економічний зміст та джерела формування оборотних засобів аграрних підприємств / Є.О. Загребельна // Агросвіт. – 2013. – № 8. – С. 42 - 44.

20. Другус Г.М. Механізм формування оборотних засобів підприємства / Г.М. Другус // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2011. - №1. – С. 370 – 373.

21. Джигерей В. С. Екологія та охорона навколишнього середовища. Навч. посіб. / – К.: Т – во: "Знання", КОО. – 2009. – 256 с.

22. Економіка підприємства: Підручник / За ред.. С. В. Покропівного. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2009. – 528 с.

23. Єбоженко О. Система управління оборотними активами підприємства / О. Єбоженко, О. Люта // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. – 2013 - №5. – С. 230-239.

24. Жмайлова О.Г. Взаємозв'язок оборотних засобів і кредиторської заборгованості в підприємствах аграрної сфери Сумської області / О.Г. Жмайлова, В.В. Стрілець, М.В. Костенко // Вісник Сумського національного аграрного університету. Вип. 6-7. Суми: СНАУ, 2010. – 453. - С. 259 - 262.

25. Забаштанський М.М. Особливості управління оборотними активами агропромислових підприємств України / М.М. Забаштанський, Т.В. Забаштанська // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2012.- №1(13). – С. 200 - 205.

26. Іванова М.В. Стимулювання працівників промислового підприємства щодо ефективного управління оборотних засобів // Регіональна економіка. – 2009. - №1. – С. 183 – 191.

27. Ізмайлова К.В. Аналіз джерел формування активів /К.В. Ізмайлова // Фінанси України. - 2010. - №8. – С. 67 – 74.

28. Зімон, Д. 2015. Вплив впровадження системи управління якістю на операційні витрати для організацій малого та середнього бізнесу, які входять до групи закупівель. Міжнародний журнал досліджень якості, 9(4), 551-564.

29. Зімон, Г. Вплив групових закупівельних організацій на фінансовий стан. *Oeconomia Copernicana*, том. 9, Випуск 1, 2018. С.87-104.

30. Зімон, Г., Зімон, Д. Оцінка впливу номіналізованих систем управління якістю на рівень дебіторської заборгованості на підприємствах, що працюють у галузевих закупівельних організаціях. Якість – доступ до успіху. 20(169). 2019.С.47-51.

31. Зімон, Г. Вплив управління якістю на запаси в комерційних підприємствах, що працюють у групі закупівельних організацій. Проблеми та перспективи менеджменту, №17(3), 2019.С.362-369.

32. Кирилова О. В. Дослідження сутності оборотних засобів /О.В. Кирилова // Аграрний вісник. – 2011. – С. 150 – 152.

33. Кодацький В.П. Оцінка фінансового стану суб'єктів господарювання / Кодацький В. П. // Економіка АПК. – 2009. - №12. – С. 74 – 76.
34. Кононова О.О. Економічна сутність оборотних засобів /О.О. Кононова // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. - №24. – С. 21 – 24.
35. Коробов М. Я. Фінансово – економічний аналіз підприємств: навч. посіб. – К.: Т – во "Знання", КОО. – 2010. – 305 с.
36. Котляр М.П. Аналіз фінансового стану підприємства / М.П. Котляр // Фінанси України – 2009. - №5. – С. 99 – 104.
37. Кравченко І.В. Сутність оборотного капіталу як фінансово – економічної категорії: / Т.В. Кравченко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. (40). – 2009 № 2. – С. 132 – 137.
38. Кузьмін О. Є. Планування фінансово-економічних показників діяльності підприємства / О.Є. Кузьмін // Фінанси України. – 2009. - №11. – С. 93 – 102.
39. Лавров Є. А. Інформаційні технології обліку на підприємствах: Навчальний посібник. / Є. А. Лавров, Н.Б. Пасько, Г.А.Смоляров, А.О. Курило. – Суми: "Довкілля", 2008. –122 с.
40. Матеут, С., Бугеас, С., Мізен, П.. Торговий кредит, банківське кредитування та трансмісія монетарної політики. *European Economic Review*, 50, 2006.С.603-629.
41. Мочерний С. Предмет економічної теорії/ С. Мочерний – К.: Видавничий центр «Академія», 2010. – 848 с.
42. Савицка Г. В. Аналіз господарської діяльності: навч.посіб. – К: Біла– К, 2019. – с. 281.
43. Сіневич І. М. Оцінка оборотних активів в контексті економічної безпеки / І.М. Сіневич // Бух. облік. – 2019. - №9. – С. 13 – 18.
44. Сіменко І.В. Фінансово-економічна безпека. навч.посібник. / І.В. Сіменко – Д.:Бор НУЕТ, 2012 – 158 с.

45. Сорока І.Г. Функціонування оборотного капіталу для забезпечення фінансово-економічної безпеки /Б.Ф Ростислав // Регіональна економіка. – 2010.- 356 с.

46. Теб'якін Г.К. Механізм управління оборотним капіталом підприємств /Г.К. Теб'якін// Регіональна економіка. – 2013. - №1. – С. 20-24.

47. Філімоленков О.С.Економічна безпека підприємств: Навч. посібник. - К.: Ельга, Ніка - Центр, 2019. – 360 с.

48. Шеймаєр Ю.С. Формування та ефективність використання оборотних засобів на сільськогосподарському підприємстві: матер. наук.-практ. ковш. молод. вчен. і студ. «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» (м. Дніпропетровськ, 2013 р.). - Дніпропетровськ: ДДАЕУ. - 2013. - С. 111-112.

49. Шеймаєр Ю.С. Особливості формування оборотних засобів на сільськогосподарському підприємстві: матер. наук.-практ. ковш. молод. вчен. і студ. «Молоді науковці-аграрники: традиційні й нові аспекти досліджень» (м. Дніпропетровськ, 2014 р.). - Дніпропетровськ: ДДАЕУ. - 2014. - С. 133-134.

50. Сарторіс В., Хілл Н. Управління готівкою та оборотним капіталом. *Журнал фінансів*. № 38, 2013.-С.349-360.

51. Schiff, M., Lieber, Z. 1974. Модель для інтеграції кредиту та управління запасами. *Журнал фінансів*. №29. С.133-140.

52. Ukaegbu, V. Значення управління оборотним капіталом у визначенні прибутковості. *Міжн. Фінанси підприємства*. №31. 2014.С. 1-16.

53. Zaramdini, W. Емпіричне дослідження мотивів і переваг сертифікації ISO 9000. *Міжнародний журнал управління якістю та надійністю*, 24(5). 2007. С.472-491.

54. Bougheasa, S., Mateut, S., Mizen, S. Корпоративний торговельний кредит і запаси: нові докази компромісу між кредиторською та дебіторською заборгованістю *Journal of Banking & Finance*.№ 33.- 2009.- С.300-307.

ДОДАТКИ

Динаміка фінансової стійкості АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018-2022 рр.

Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р. до 2018р, у %
Власні обігові кошти, тис.грн.	2543	3620	3276	1427	3860	151,78
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,90	1,16	0,69	0,43	0,66	73,55
Маневреність робочого капіталу	0,73	0,69	1,30	1,9	1,14	155,61
Маневреність власних обігових коштів	0,05	0,11	0,03	0,001	0,11	220,0
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	1,36	1,71	0,76	0,52	0,87	64,26
Коефіцієнт покриття запасів	1,49	1,75	1,1	1,17	1,29	86,24
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,95	1,06	0,86	0,79	0,83	86,84
Коефіцієнт фінансової залежності	1,04	0,94	1,15	1,25	1,20	115,14
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,46	0,40	0,34	0,19	0,41	88,96
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,04	0,009	0,13	0,20	0,16	385,40
Коефіцієнт фінансової стабільності (фінансування)	21,7	109,20	6,53	3,89	4,89	22,53
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,95	1,06	0,86	0,79	0,83	86,84

Динаміка складу і структури товарної продукції

АВ ТОВ «Агроцентр-К», 2018-2022 рр.

Вид продукції	2018р.		2019р.		2020		2021р.		2022р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Пшениця озима	1796	30,35	2897	40,22	1647,4	28,95	1207,9	23,51	3445	49,42
Кукурудза на зерно	275	4,64	336	4,66	638,9	11,22	270,6	5,26	32	0,45
Ячмінь ярий	103						119,4	2,32	415	5,95
Ячмінь озимий	613	10,36	342	4,74	262,3	4,60				
Соняшник	3056	51,64	3481	48,33	2958,8	51,99	3092,8	60,22	2933	42,08
Інша продукція рослинництва	16	0,27	73	1,01	130	2,28	400	7,78	30	0,43
Всього по рослинництву	5859	99,01	7129	98,98	5637,4	99,07	5090,7	99,12	6855	98,35
Вівці	51	0,86	69	0,95	46,4	0,81	32,7	0,63	103	1,47
Вовна	7	0,11	4	0,05	6,4	0,11	12,3	0,23	12	0,17
Всього по тваринництву	58	0,98	73	1,01	52,8	0,92	45	0,87	115	1,64
Всього по підприємству	5917	100	7202	100	5690,2	100	5135,7	100	6970	100